

Natuurtoets voorkeustracé 150 kV Goes - Westdorpe

Afweging beschermde gebieden en soorten

Definitief

TenneT TSO B.V.

Sweco Nederland B.V.
Middelburg, 12 september 2017

Verantwoording

Titel : Natuurtoets voorkeustracé 150 kV Goes - Westdorpe
Subtitel : Afweging beschermde gebieden en soorten
Projectnummer : 349382
Referentienummer :
Revisie :
Datum : 12 september 2017

Auteur(s) : ing. J.A. van Vliet
E-mail adres : john.vanvliet@sweco.nl
Gecontroleerd door :
Paraaf gecontroleerd :
Goedgekeurd door : Maarten Mouissie
Paraaf goedgekeurd :
Contact : Sweco Nederland B.V.
Segeerssingel 6
4337 LG Middelburg
Postbus 7060
4330 GB Middelburg
T +31 88 811 66 00
www.sweco.nl

Inhoudsopgave

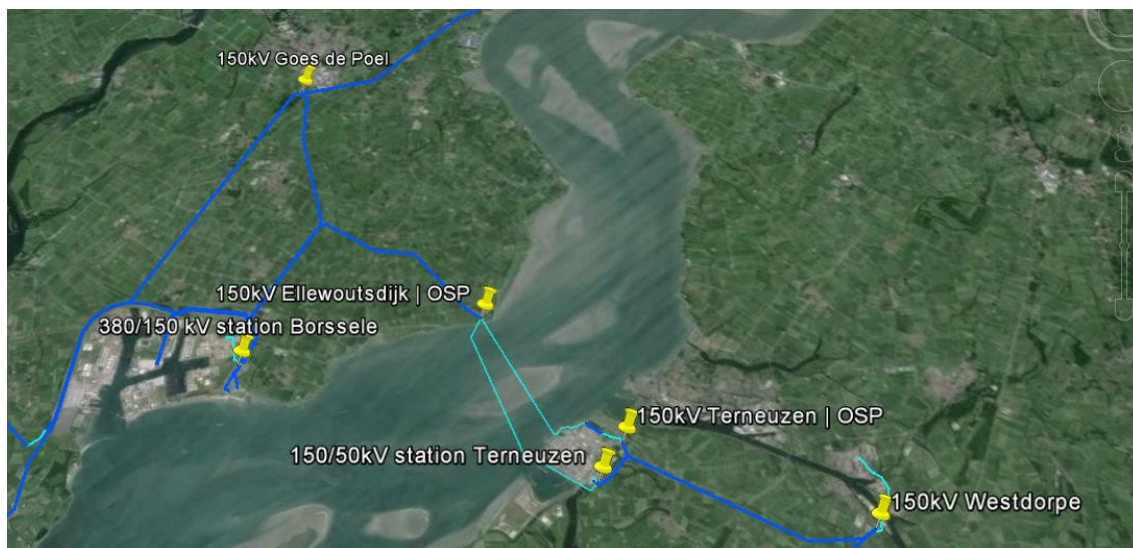
1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Leeswijzer	6
2	Projectbeschrijving	7
2.1	Zoekgebied en voorkeurstracé	7
2.2	Werkwijze en planning	8
2.2.1	Open ontgraving	9
2.2.2	Gestuurde boring	9
2.2.3	Werkzaamheden hoogspanningsstation Goes De Poel	9
2.2.4	Werkzaamheden opstijgpunt Ellewoutsdijk	10
3	Wettelijk kader	13
3.1	Wet natuurbescherming	13
3.1.1	Wet natuurbescherming: soorten	13
i.	Soorten Vogelrichtlijn (artikel 3.1 e.v.):	13
ii.	Soorten bijlage IV Habitatrichtlijn, bijlage I Verdrag van Bern (artikel 3.5 e.v.);	13
iii.	Andere Soorten (artikel 3.10 e.v.)	13
3.1.2	Wet natuurbescherming: gebieden	14
3.1.3	Wet natuurbescherming: houtopstanden	16
3.2	Nationaal Natuurnetwerk	16
4	Actuele natuurwaarden	17
4.1	Methoden	17
4.2	Natura 2000-gebieden	17
4.2.1	Voorkomen van kwalificerende habitattypen en soorten	17
4.2.1.1	Kwalificerende habitattypen	18
4.2.1.2	Kwalificerende soorten	19
4.3	Nationaal Natuurnetwerk	20
4.4	Beschermde soorten	21
4.4.1	Broedvogels	21
4.4.2	Zoogdieren	21
4.4.3	Amfibieën en reptielen	22
4.4.4	Planten	22
4.4.5	Overige soortgroepen	22
4.5	Houtopstanden	22
5	Effectbeoordeling	23
5.1	Voorkeurstracé	23
5.2	Wet natuurbescherming: gebieden	24
5.3	Natuurnetwerk Zeeland	27
5.3.1	Zuid-Beveland	27
5.3.2	Zeeuws-Vlaanderen	29
5.4	Wet natuurbescherming: soorten	29
5.5	Wet natuurbescherming: houtopstanden	30
6	Conclusies	32

6.1	Wet natuurbescherming: gebieden	32
6.2	Natuurnetwerk Zeeland.....	32
6.3	Wet natuurbescherming: soorten.....	33
6.4	Wet natuurbescherming: houtopstanden	33
Bijlage 1 Bronnen		34
Bijlage 2 Overzicht voorkeurstracé.....		35
Bijlage 3 Broedvogels Inlaag 1887		36
Bijlage 4 Niet-broedvogels Inlaag 1887		38
Bijlage 5 AERIUS-berekening		41
Bijlage 6 Gedragscode Flora- en faunawet.....		42

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het 150 kV-net in Zeeuws-Vlaanderen wordt gevoed via twee kabelcircuits onder de Westerschelde, tussen de stations Borssele en Terneuzen. Er is geen back-up van deze kabelcircuits meer aanwezig die voldoet aan het 100 MW/6 uur criterium, waardoor onderhoud aan de 150 kV-verbinding Borssele-Terneuzen alleen mogelijk is bij bijzondere 'VNB' (voorziening niet beschikbaar). Bovendien is er, in het geval van een calamiteit met één van beide 150 kV-circuits, momenteel geen redundantie vanuit het onderliggend net. Een dubbele storing zal leiden tot een onderbrekingsduur van meer dan 48 uur. Het bestaande kabelnet is weergegeven in figuur 1.1.

Figuur 1.1 Ligging bestaande kabelnet TenneT

Om deze ongewenste situatie op te lossen heeft TenneT besloten om de twee bestaande ondergrondse 150 kV-kabelverbindingen (circuits) tussen Ellewoutsdijk en Terneuzen (Westerschelde), elk bestaande uit twee kabels per fase, aan de landzijden te splitsen naar vier circuits (één kabel per fase). De aanleg van een nieuwe 150 kV-kabelverbinding betekent tevens dat de bestaande opstijgpunten Ellewoutsdijk en Terneuzen – mast 6 en de 150 kV-stations Goes de Poel, Terneuzen en Westdorpe aangepast moeten worden.

Voor de keuze van een tracé ten behoeve van de nieuwe 150 kV-kabelverbinding aan zowel de noord- als de zuidkant van de Westerschelde zijn verschillende tracévarianten onderzocht. Hier toe is een tracéstudie uitgevoerd. In deze studie zijn ook eventuele nieuwe locaties c.q. uitbreidingen van de bestaande opstijgpunten Ellewoutsdijk en Terneuzen meegenomen. Uit deze tracéstudie is één voorkeursvariant gevolgd, waarvoor de keuze onder andere is gebaseerd op ecologische randvoorwaarden en knelpunten die tijdens dat verkennend vooronderzoek zijn vastgesteld. Het voorkeurstracé wordt in deze rapportage nader onderzocht op de mogelijke effecten van de aanleg voor beschermde soorten en natuurgebieden. Het voorkeurstracé is weergegeven in figuur 2.2.

1.2 Leeswijzer

TenneT TSO heeft Sweco Nederland gevraagd om te onderzoeken hoe het voorkeustracé door Zuid-Beveland en Zeeuws-Vlaanderen kan worden aangelegd, rekening houdend met aanwezige natuurgebieden deel uitmakend van het Natura 2000-netwerk en het Nationaal Natuurnetwerk, wettelijk beschermde soorten en aanwezige houtopstanden. In deze natuurtoets wordt afgewogen wat de mogelijke effecten op natuurwaarden van de voorkeursvariant kunnen zijn.

De rapportage start met een beknopte projectbeschrijving, gevolgd door een overzicht van het relevante beleidskader. Hoofdstuk 4 geeft een overzicht van de in en om het voorkeustracé aanwezige natuurgebieden en de hier te verwachten al of niet beschermde bomen, planten- en diersoorten. In het vijfde hoofdstuk wordt het voorkeustracé beoordeeld op mogelijke effecten op deze natuur- en landschapswaarden. De rapportage sluit af met een aantal conclusies gebaseerd op de relevante beleidskaders.

Figuur 2.2a Overzicht voorkeurstracé Zuid-Beveland

Figuur 2.2b Overzicht voorkeurstracé Zeeuws-Vlaanderen

2.2 Werkwijze en planning

Voor het aanbrengen van de kabel wordt in principe gewerkt met een open ontgraving. Eventueel aanwezige begroeiing wordt daarbij volledig verwijderd. De benodigde werkstrookbreedte ligt tussen de 25 en 35 meter. De ruimte benodigd voor de kabel zelf ligt rond de 10 meter. Op

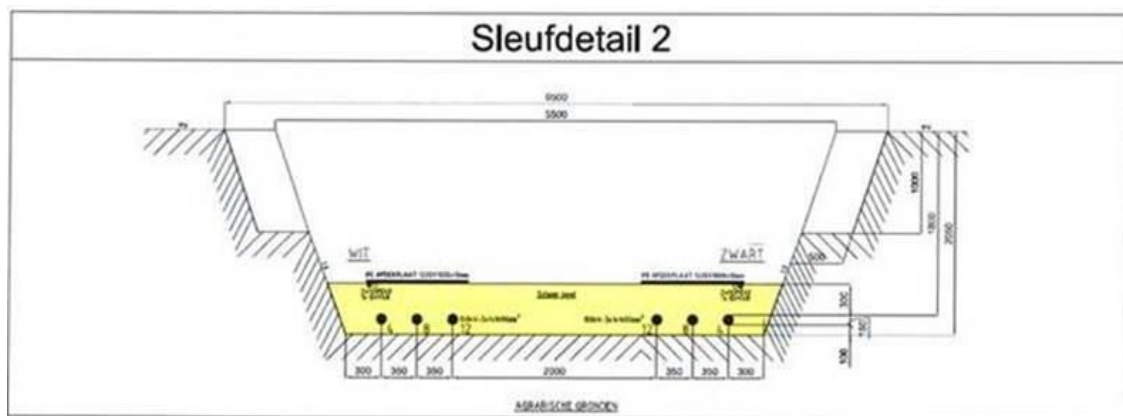
landschappelijke, cultuurhistorische, ecologische en infrastructurele knelpunten wordt de kabel via een gestuurde boring aangebracht. De nieuwe kabels worden op de opstijgpunten bij Ellewoutsdijk en Terneuzen aangesloten op de bestaande kabel die door de Westerschelde loopt. De werkzaamheden vinden uitsluitend bij daglicht plaats. Er wordt naar verwachting op niet meer dan twee plaatsen gelijktijdig gewerkt: de kabel wordt door Zuid-Beveland en Zeeuws-Vlaanderen 'uitgerold'. De in te zetten machines verplaatsen zich daarbij langs het tracé. De afzonderlijke werkzaamheden worden in de volgende paragrafen toegelicht.

2.2.1 Open ontgraving

De ten behoeve van de open ontgraving in te zetten middelen worden hieronder weergegeven:

- Graafmachine om de sleuf te graven en af te dichten en te assisteren bij het hijsen/op zijn plaats leggen van de kabels. Grond wordt naast de sleuf opgeslagen.
- Een vrachtwagen voor levering van materiaal, waaronder rijplaten.
- Een dumptruck om eventueel overtollige grond af te voeren.
- Een triller om de grond te verdichten

Figuur 2.3 geeft een indruk van de open ontgraving.

Figuur 2.3 Doorsnede open ontgraving

2.2.2 Gestuurde boring

Op alle landschappelijke, cultuurhistorische, ecologische en infrastructurele knelpunten zal de kabel via een gestuurde boring (Horizontal Directional Drilling, HDD) worden aangebracht. Daar waar de kabel wordt geboord is dus géén ontgraving nodig. De werkstrookbreedte op de boorlocaties zelf is gelijk aan die van de ontgraving. Er wordt uitsluitend bij daglicht gewerkt. De werkwijze ten behoeve van de HDD-boringen komt overeen met en wordt beschreven bij de werkzaamheden zoals die rond het opstijgpunt Ellewoutsdijk worden uitgevoerd. De werkzaamheden en de planning rondom dat opstijgpunt worden in paragraaf 2.2.4 toegelicht.

2.2.3 Werkzaamheden hoogspanningsstation Goes De Poel

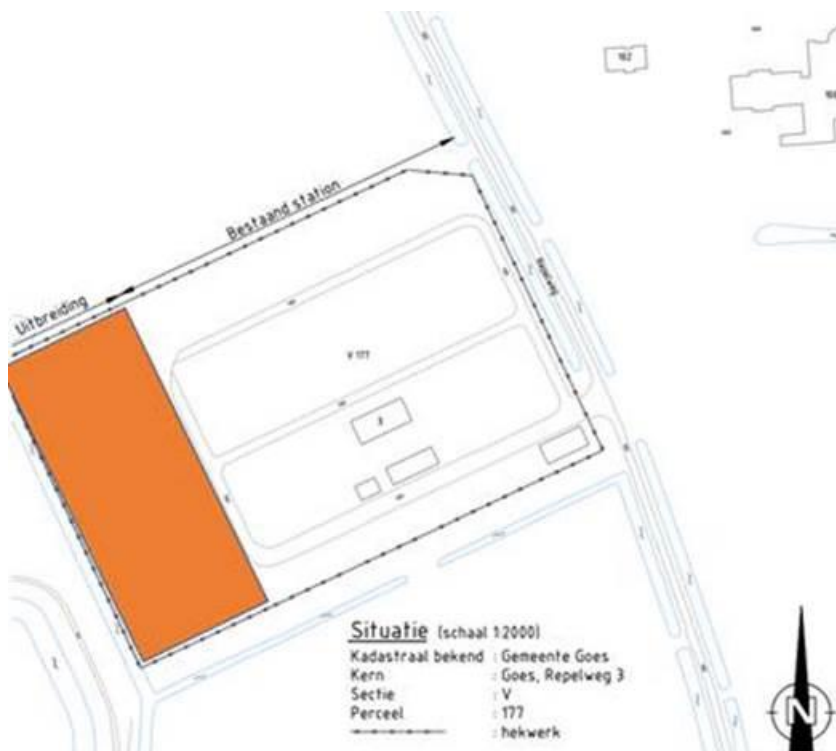
De beschikbare vrije ruimte op het bestaande stationsterrein binnen de grenzen van het bestaande hekwerk is onvoldoende om een uitbreiding met twee stuks kabelvelden te realiseren en de fundaties van de hoofdrail voor een reserveveld. Het hoogspanningsstation dient voor de realisatie van deze velden te worden uitgebreid in westelijke richting. Benodigde extra ruimte voor het realiseren van de uitbreiding is conform tekening vastgesteld op circa 8488 m² (zie fig. 2.4).

De beoogde uitbreidingslocatie is vooralsnog niet beschikbaar, het terrein is in gebruik als grasland voor het houden van vee. Deze gronden dienen bij gebruik voor de beoogde uitbreiding bouwrijp te worden gemaakt. Dit wil zeggen dat het terrein dient te worden ontdaan van begroeiingen, aanwezige hoogteverschillen en op gelijke hoogte dient te worden gebracht met het bestaande station. Tevens is er in de huidige situatie een sloot aanwezig. Deze dient te worden gedempt. Gezien de te verwachten bodemgesteldheid verdient het de voorkeur de bovenste laag teelaarde af te graven en schoon zand op te voeren, hierin dient eventuele te verwachten

zetting te worden meegenomen. Het bestaande station is afgebakend met een hekwerk, dit hekwerk dient te worden verwijderd ten einde een verbinding met de uitbreidingslocatie te kunnen maken. Rondom de uitbreiding zal een nieuw hek volgens de TenneT standaarden worden aangebracht (staalmathekwerk), dit hek dient aan te sluiten op het bestaande hekwerk (gaasmathekwerk).

Ten behoeve van de koppeling van de uitbreiding met de bestaande de rail komt de bestaande asfaltweg aan de westelijke zijde van het bestaande station te vervallen. Deze asfaltweg dient overeenkomstig het bestaande station te worden vervangen door terreinafwerking met grind. Het maaiveld ter plaatse van de nieuwe kabelvelden zal volgens de TenneT standaarden worden afgewerkt met een grindverharding inclusief worteldoek. Een nieuwe weg dient te worden aangelegd ten westen van de uit te breiden velden, voor deze weg wordt een betonnen klinkerbestrating toegepast. Hierbij verdient het kruisen van het aanwezige kabeltracé bijzondere aandacht.

Ten behoeve van de nieuw aan te leggen secundaire bekabeling dient de bestaande kabelgoot te worden uitgebreid. Hierbij verdient het kruisen van de 50kV kabeltracé, bestaande uit 2 circuits van 3 1-fase kabels, bijzondere aandacht. In de velden wordt een nieuwe kabelgoot aangelegd naar het nieuwe veldhuis. Voor de realisatie van de nieuwe velden inclusief bijbehorende bliksempieken en veldhuis dienen voor alle componenten nieuwe fundamente te worden gerealiseerd. Overeenkomstig met het bestaande station dient de fundering van de uitbreiding te worden gerealiseerd met een paalfundering. Een trillingsprognose dient te worden uitgevoerd om het funderingssysteem te bepalen in verband met de trillingsgevoelige apparatuur in het bestaande station.

Figuur 2.4 Uitbreiding oppervlak hoogspanningsstation Goes De Poel

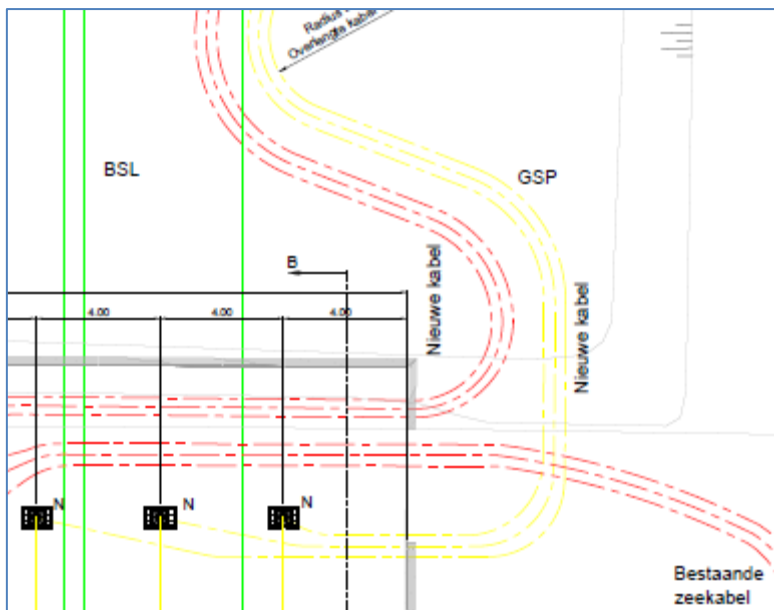
2.2.4 Werkzaamheden opstijgpunt Ellewoutsdijk

Om de aansluiting van de 150 kV kabel op het opstijgpunt Ellewoutsdijk mogelijk te maken zal door Inlaag 1887 een gestuurde boring worden uitgevoerd tussen de ten noorden van het opstijgpunt gelegen binnendijk en het opstijgpunt zelf. Het oppervlak van het opstijgpunt wordt uitgebreid om de aansluitende voorzieningen onder te brengen. Ten zuiden van het opstijgpunt wordt de aansluiting via een open ontgraving gerealiseerd. De werkzaamheden in Inlaag 1887 worden hieronder toegelicht.

HDD-boring:

- De boorrig en mudscheidingsinstallatie worden ten noorden van Inlaag 1887 opgesteld. Het boren wordt vanaf de noordzijde gestart en komt aan de zuidzijde bij OSP Ellewoutsdijk uit. Het boorgat wordt met bentoniet (ook wel mud) gevuld en geruimd tot de diameter groot genoeg is. Dan wordt de bundel van 4xPE 200 mm mantelbuizen, die uitgelegd zijn bij OSP Ellewoutsdijk, in één keer ingetrokken. De afstand bedraagt hier circa 700 m. Als de mantelbuizen zijn ingetrokken worden vanaf de zuidzijde bij het OSP de kabels met een lier door de mantelbuizen getrokken.
- Graafmachine voor ondersteunende werkzaamheden bij het uittredepunt zoals het vrij graven en een mudpit maken.
- Vrachtwagens voor de leverantie van de PE-mantelbuizen (4x 700 m), 1 buis is 10 of 20 m
- Een kraan/graafmachine om de buizen te lossen.
- Een spiegellas-apparaat met aggregaat/energievoorziening om de PE buizen aan elkaar te lassen.
- Een kraan om de mantelbuizen het boorgat in te geleiden.
- Een lier om de kabels door de mantelbuizen van de HDD te trekken.

Het principe van een HDD is te bekijken via <https://www.youtube.com/watch?v=lzVgoa5TBKw>
In figuur 2.5 is de ligging van de te boren kabel weergegeven.

Figuur 2.5 Ligging te boren kabel

Uitbreiding opstijgpunt en aansluiting zuidzijde:

Het bestaande oppervlak van het opstijgpunt Ellewoutsdijk wordt aan de noord- en zuidzijde met twee meter uitgebreid. Hiertoe wordt het aanwezige hekwerk met twee meter verplaatst. Vanwege het hoogteverschil zal aan de noordzijde aan de buitenzijde van het hekwerk een smal talud met een breedte van 3 meter worden aangebracht. Om de aansluiting op de Westerschelde-kabel te realiseren wordt het terrein ten zuiden van het opstijgpunt ontgraven. Het werkgebied is weergegeven in de figuren 2.6. en 2.7.

Figuur 2.6 Oppervlak tijdelijk te ontgraven t.b.v. aansluiting OSP (500m²)

 huidige locatie
 Uitbreiding

Figuur 2.7 Permanent ruimtebeslag uitbreiding OSP (150m²)

Planning werkzaamheden Inlaag 1887

Voor de open ontgraving van uittredepunt naar het opstijgpunt en het leggen van de kabel is naar verwachting maximaal twee weken nodig. Het uitvoeren van de gestuurde boring duurt ongeveer 1,5 maand. De meeste werkzaamheden hebben betrekking op het assembleren en klaarleggen van de benodigde mantelbuizen. Deze werkzaamheden vinden op de boorlocatie, buiten Inlaag 1887, achter de binnendijk plaats. Omdat nabij de primaire zeewering gewerkt wordt en daarom buiten het stormseizoen gewerkt moet worden is uitvoering voorzien tussen 15 juli en 1 oktober 2018. Daarbij zal volgens een Ecologisch Werkprotocol conform de Gedragscode Flora- en faunawet van TenneT TSO B.V. worden gewerkt (zie goedkeuringsbesluit in bijlage 6).

3 Wettelijk kader

3.1 Wet natuurbescherming

In de Wet natuurbescherming is de soortenbescherming, gebiedsbescherming en de bescherming van houtopstanden in Nederland geregeld.

3.1.1 Wet natuurbescherming: soorten

Hierbij onderscheiden we drie verschillende beschermingsregimes waaraan verschillende verbodsbepalingen zijn gekoppeld:

i. Soorten Vogelrichtlijn (artikel 3.1 e.v.):

- lid 1) Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen;
- lid 2) Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen;
- lid 3) Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben;
- lid 4) Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen;
- lid 5) Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

ii. Soorten bijlage IV Habitatrichtlijn, bijlage I Verdrag van Bern (artikel 3.5 e.v.):

- lid 1) Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen;
- lid 2) Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren;
- lid 3) Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen;
- lid 4) Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen;
- lid 5) Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

iii. Andere Soorten (artikel 3.10 e.v.)

- lid 1) Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - onderdeel a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - onderdeel b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - onderdeel c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Voor soorten van de *Vogelrichtlijn* (art.3.1) en *Habitatrichtlijnsoorten* (art. 3.5) geldt dat vaste rust- en verblijfplaatsen (inclusief functionele leefomgeving) niet opzettelijk verstoord of vernietigd mogen worden en dat exemplaren van beschermde soorten niet opzettelijk mogen worden gedood of verwond.

Voor *Andere soorten* geldt dat vaste rust- en verblijfplaatsen (inclusief functionele leefomgeving) van beschermde soorten niet (opzettelijk) vernietigd mogen worden en dat exemplaren van beschermde soorten niet (opzettelijk) mogen worden gedood of verwond.

Ten aanzien van de *andere beschermde soorten* geldt dat het bevoegd gezag (provincies c.q. ministerie van EZ) de vrijheid hebben om soorten binnen deze categorie vrij te stellen van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 Wet natuurbescherming. De provincie Zeeland heeft in haar Verordening Wet natuurbescherming 2017 o.a. vrijstellingen opgenomen voor een aantal algemene zoogdier- en amfibieënsoorten als het gaat om ruimtelijke ontwikkelingen.

Voor beschermde soorten die niet zijn vrijgesteld en de voorgenomen activiteiten strijdig zijn met de bepalingen in de Wet natuurbescherming, geldt een ontheffingsplicht.. Deze kan alleen worden verleend indien de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is en een geldend belang van toepassing is. Het is ook mogelijk om ten aanzien van Andere soorten te werken volgens een goedgekeurde gedragscode die is afgestemd op de Wet natuurbescherming, mits de voorgenomen activiteit las zodanig in de gedragscode is beschreven. Er is dan geen ontheffingsplicht van toepassing. Gedragscodes opgesteld onder de Flora- en faunawet hebben hun werking onder de nieuwe wet behouden.

3.1.2 *Wet natuurbescherming: gebieden*

De Wet natuurbescherming heeft mede als doel het beschermen van Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijn) en Beschermde natuurmonumenten in Nederland. Projecten of handelingen die negatieve effecten op deze beschermde gebieden kunnen hebben, zijn in beginsel niet toegestaan.

Voor Natura 2000-gebieden geldt een toetsing in het kader van artikel 19. In dit kader is ook toetsing nodig van effecten in het kader van de externe werking van toepassing. Bij de toetsing zijn er de volgende procedurevarianten:

- Geen nader onderzoek: effecten kunnen op voorhand worden uitgesloten (er zijn geen Natura 2000-gebieden in de omgeving aanwezig);
- Voortoets: effecten kunnen niet op voorhand worden uitgesloten;
- Verslechteringsstoets: effecten kunnen op basis van de Voortoets niet worden uitgesloten, significantie hiervan wel;
- Passende beoordeling: significantie van effecten kan op basis van de Voortoets of Verslechteringsstoets niet worden uitgesloten;
- ADC-toets: indien significantie van effecten op basis van de Passende beoordeling niet kan worden uitgesloten. Aangetoond dient te worden dat er geen alternatieven zijn met minder effecten, er sprake is dwingende redenen van groot openbaar belang en in compensatie is voorzien.

Indien negatieve effecten op Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten is in ieder geval een vergunning noodzakelijk. Voor Beschermde Natuurmonumenten geldt een lichtere toetsing conform artikel 16. Voor deze gebieden is het uitvoeren van een Passende beoordeling niet noodzakelijk. Op deze gebieden is conform artikel 65 wel externe werking van toepassing. Het bevoegd gezag bepaalt of een vergunning al dan niet nodig is.

Inventarisatie

Voor de inventarisatie van Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten is gebruik gemaakt van de gebiedendatabase van het ministerie van EZ. Een klein deel van het plangebied maakt deel uit van Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe'. Omdat het tracé op een aantal plaatsen grenst aan dit Natura 2000-gebied kan ook de 'externe werking' van de Wet natuurbescherming aan de orde zijn.

Het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe' kent met name 'kwalificerende' vogelsoorten die ook van de directe omgeving gebruik maken, zodanig dat enige invloed daarop mogelijk niet bij voorbaat volledig uit te sluiten is. Voor de betreffende locatie kan de eventuele aanwezigheid van kwalificerende broedvogels en niet-broedvogels relevant zijn, gezien de geringe afstand tot het natuurgebied van de beide opstijgpunten. Tabel 3.1 geeft een overzicht om welke soorten en habitattypen het daarbij gaat. Aantasting van voor het Natura 2000-gebied kwalificerende habitattypen (vegetatie) binnen de grenzen van het natuurgebied is alleen in verband te brengen met een mogelijk effect van extra stikstofdepositie op daarvoor gevoelige habitattypen als gevolg van de voor de aanleg in te zetten machines en transportmiddelen.

Tabel 3.1 Kwalificerende broedvogels, niet-broedvogels, overige soorten en habitattypen conform de natuuraanwijzing 'Westerschelde & Saeftinghe'.

Kwalificerende vogelsoorten voor N2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe

Niet-Broedvogels		Broedvogels
fuut	kluut	kluut
kleine zilverreiger	bontbekplevier	bontbekplevier
lepelaar	strandplevier	strandplevier
grauwe gans	goudplevier	grote stern
kolgans	zilverplevier	visdief
bergeend	kievit	dwergstern
smient	kanoet	bruine kiekendief
krakeend	drieteenstrandloper	blauwborst
wintertaling	bonte strandloper	
wilde eend	rosse grutto	
pijlstaart	wulp	
slobeend	zwarte ruiter	
middelste zaagbek	tureluur	
zeearend	groenpootruiter	
slechtvalk	steenloper	
scholekster		

Kwalificerende habitatrictlijnsoorten voor N2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe

Fauna	Flora
1014 Nauwe korfslak	1903 Groenknolorchis
1365 Gewone zeehond	
1095 Zeeprík	
1099 Rivierprík	
1103 Fint	

Kwalificerende habitattypen voor N2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe

Habitat
1110 Permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbanken
1130 Estuaria
1310 Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met Zeekraal en andere zoutminnende soorten
1320 Schorren met slijkgrasvegetaties
1330 Atlantische schorren met kweldergrasvegetatie
2110 Embryonale wandelende duinen
2120 Wandelende duinen op de strandwal met <i>Ammophila arenaria</i>
2160 Duinen met <i>Hippophaë rhamnoides</i>
2190 Vochtige duinvalleien

3.1.3 *Wet natuurbescherming: houtopstanden*

Het beschermingsregime uit de voormalige Boswet is vrijwel ongewijzigd overgenomen in hoofdstuk 4 Wet natuurbescherming. Dit hoofdstuk is van toepassing op bos, maar ook op andere 'houtopstanden' zoals houtwallen, heester- en struikhagen, struwelen of beplantingen van bosplantsoenen.

De wet is van toepassing als:

de houtopstand buiten de door de gemeente vastgestelde 'bebouwde kom' ligt, de vegetatie groter is dan 10 are (1.000 vierkante meter) of als het gaat om bomen in een rijbeplanting van 20 bomen of meer. In deze gevallen moet een kapmelding voor het kappen of rooien worden gedaan, of als de bomen en struiken door het handelen sterven of ernstig beschadigd zullen raken.

Voor houtopstanden en bomen gelegen binnen de bebouwde kom is de gemeentelijke Kapverordening aan de orde. Gemeenten leggen vast op welke bomen de kapverordening van toepassing is. Het kan daarbij gaan om bomen van een bepaalde omvang, of om bomen die op een lijst van waardevolle bomen staan.

3.2 Nationaal Natuurnetwerk

In het Nationaal Natuurnetwerk geldt het "nee, tenzij" principe. Dit houdt in dat ruimtelijke ingrepen niet zijn toegestaan, tenzij er geen alternatieven zijn en er sprake is van een groot openbaar belang. Als een voorgenomen ingreep de 'nee, tenzij'-afweging met positief gevolg doorloopt kan de ingreep plaatsvinden, op voorwaarde dat de eventuele nadelige gevolgen worden gemitigeerd en resterende schade wordt gecompenseerd. De provincie Zeeland volgt hiervoor de compensatieregeling die door het Rijk wordt gehanteerd en is vastgelegd in de Nota Ruimte. Indien een voorgenomen ingreep niet voldoet aan de voorwaarden uit het 'nee, tenzij'-regime dan kan de ingreep niet plaatsvinden.

4 Actuele natuurwaarden

4.1 Methoden

Bronnenonderzoek

Om vast te stellen waar de aanwezige natuurwaarden op en rond het voorkeurstracé uit bestaan is een inventarisatie uitgevoerd van de actueel en potentieel voorkomende beschermde en kwalificerende soorten in het plangebied. Deze inventarisatie bestaat uit een bronnenonderzoek, een aantal verkennende veldbezoeken, een aanvullend ecologisch onderzoek en een habitatgeschiktheidsbeoordeling.

Het studiegebied beperkt zich tot het voorkeurstracé zelf en het beïnvloedingsgebied van de uit te voeren werkzaamheden dat daar direct omheen ligt. Hiervoor is een standaard verstoringsafstand van 200 meter gehanteerd. Op 10 november (Terneuzen – Sluiskil) en 23 november (Ellewoutsdijk – Goes) zijn verkennende ecologische veldbezoeken uitgevoerd. Op 16 november 2016, 10 januari 2017 en 10 februari 2017 zijn van een uur vóór tot een uur na hoog water vogeltellingen uitgevoerd in Inlaag 1887.

Het bronnenonderzoek heeft als doel een overzicht te verkrijgen van de beschikbare informatie met betrekking tot het voorkomen van beschermde soorten in het plangebied en omgeving. Hiervoor zijn de volgende bronnen gebruikt:

- *Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) en Waarneming.nl*
- *Soortenatlassen*
- *Gegevensbestanden Vereniging Natuurmonumenten, 's Graveland (broedvogels Inlaag 1887)*
- *Gegevensbestanden Rijkswaterstaat Zeeland (watervogeltellingen Inlaag 1887)*

Habitatgeschiktheidsbeoordeling

Op basis van de ecologische verkenningen uitgevoerd op 10 en 23 november 2016 is de geschiktheid van het werkgebied voor beschermde soorten beoordeeld. Aanvullend daarop zijn vogeltellingen uitgevoerd in Inlaag 1887. Deze beoordeling brengt samen met het bronnenonderzoek in beeld of beschermde soorten in het werk- en beïnvloedingsgebied (kunnen) voorkomen. De locatiebezoeken en de vogeltellingen zijn uitgevoerd door de heer J.A. van Vliet, als ecologisch adviseur werkzaam bij Sweco Nederland BV.

4.2 Natura 2000-gebieden

Het voorkeurstracé ligt aan beide zijden van de Westerschelde. Samen met binnendijkse inlagen en buitendijkse schorren en slikken zoals die van Saeftinghe vormt de Westerschelde het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe'. Nabij het tracé liggen geen andere gebieden deel uitmakend van het Europees natuurnetwerk Natura 2000. In de ruime tot zeer ruime omgeving van Zuid-Beveland liggen de Natura 2000-gebieden 'Yerseke & Kapelse Moer', 'Oosterschelde', 'Manteling van Walcheren' en 'Markiezaat'. In Zeeuws-Vlaanderen ligt op relatief korte afstand van het tracé nabij Westdorpe het 'Canisvliet', één van de drie kreken die gezamenlijk een Natura 2000-gebied vormen. Op ruime afstand liggen de Vogelkreek, een andere kreek van de drie, en 'Het Zwin'. Kwalificerende soorten en habitattypen anders dan die van Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe' zijn in of nabij het voorkeurstracé niet te verwachten.

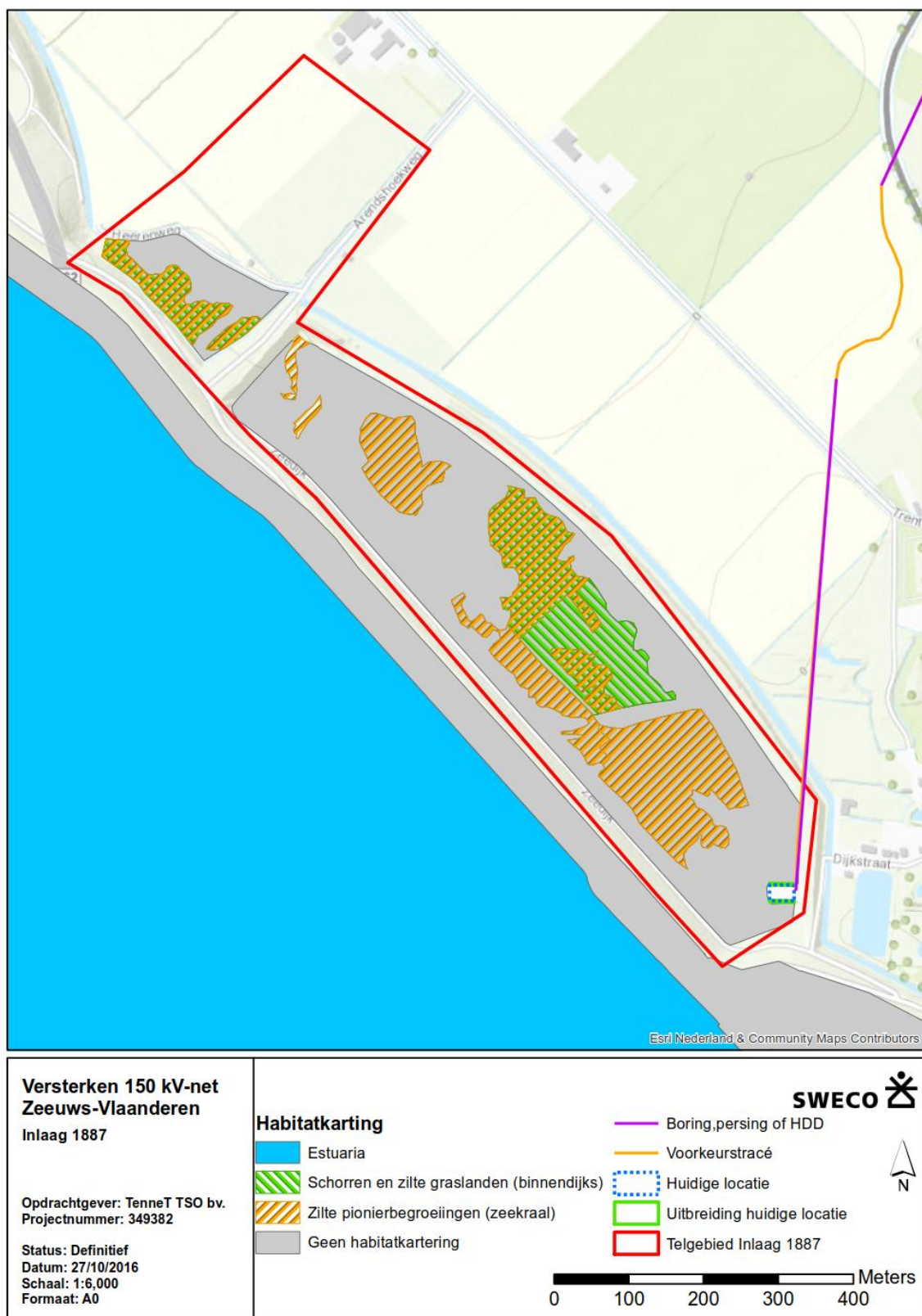
4.2.1 *Voorkomen van kwalificerende habitattypen en soorten*

De habitattypen en soorten kwalificerend voor de Westerschelde komen met name buitendijs voor. De kabel sluit aan weerszijden van de Westerschelde aan op bestaande kabels onder de

Westerschelde. Buitendijks wordt niet gewerkt. Een aantal van deze kwalificerende soorten maakt ook gebruik van binnendijks gelegen gronden, bijvoorbeeld tijdens het broeden, voor het zoeken naar voedsel of als rustplaats bij hoog water. De Natura 2000-aanwijzing van de Westerschelde kent zelf een aantal binnendijks gelegen natuurgebieden. In het geval van het voorkeustracé gaat het uitsluitend om Inlaag 1887, waarin het opstijgpunt Ellewoutsdijk gelegen is.

4.2.1.1 Kwalificerende habitattypen

In Inlaag 1887 zijn twee kwalificerende habitattypen te vinden: het habitatype 1310 (Eenjarige pioniervegetaties) en het habitatype 1330 (Atlantische schorren). Beide habitattypen liggen op minimaal enkele tientallen meters van het tracé en het opstijgpunt. Rondom het opstijgpunt en op het tracégedeelte door de inlaag zelf zijn zij niet aanwezig (zie figuur 4.1). Ook de soorten waaruit deze habitattypen bestaan zijn hier niet te vinden: de aan het opstijgpunt grenzende begroeiing bestaat uit bramen, ruigtekruiden en hoge grassen. Het deel van het gebied tussen het opstijgpunt en de zeedijk is recent vergraven voor werkzaamheden aan een bestaande kabel.

Figuur 4.1 Voorkomen en verspreiding kwalificerende habitattypen Inlaag 1887

4.2.1.2 Kwalificerende soorten

Uit het literatuur- en gegevensonderzoek blijkt dat er in Inlaag 1887 twee voor het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe' als broedvogel kwalificerende soorten voorkomen (bron: Vereniging Natuurmonumenten 2016). Het gaat daarbij om de kluut, die hier met ongeveer 20

paar tot broeden komt, en om één paar bontbekplevieren. Enkele kluten nestelen binnen de gehanteerde verstoringsafstand van 200 meter tot de werkzaamheden. Het paartje bontbekplevieren broedt daar op ruime afstand vandaan, in het westelijk deel van de inlaag. Een overzichtskaart met daarop de broedvogels van de inlaag in 2016 is te vinden in bijlage 3.

In het najaar, winter en voorjaar zijn foeragerende en rustende, als 'niet-broedvogel' kwalificerende, vogelsoorten in de inlaag aanwezig. Het gaat daarbij vooral om ganzen, eenden en steltlopers. De inlaag is van enig belang als hoogwatervluchtplaats (hvp), maar de aantallen liggen relatief laag. Tijdens periodieke tellingen, uitgevoerd in opdracht van Rijkswaterstaat in 2013 en 2014, zijn vooral van de smient, grauwe gans en de kluut in hogere aantallen in de inlaag aangetroffen. De verspreiding van de aanwezige vogels over het gebied is bij deze tellingen niet genoteerd. Aanvullend daarop is door Sweco Nederland tussen november 2016 en februari 2017 driemaal een hoogwatertelling uitgevoerd. Tijdens deze bezoeken op 16 november 2016, 10 januari 2017 en 10 februari 2017 is van één uur vóór hoog water tot één uur na hoog water onderzocht welke vogelsoorten en aantallen van het gebied gebruik maken als hoogwatervluchtplaats (hvp). Tijdens het tellen van de vogels is vastgelegd van welke delen van de inlaag de vogels gebruik maken, waarbij een verdeling gemaakt is tussen het beïnvloedingsgebied tijdens de werkzaamheden en het daarbuiten gelegen deel van Inlaag 1887. Hiervoor is een standaard verstoringsafstand van 200 meter ten opzichte van het werkgebied gehanteerd. De resultaten van de drie tellingen zijn samengevat in de tabel en op de verspreidingskaart in bijlage 4. De bevindingen worden hieronder kort samengevat.

De vogeltellingen rond hoog water maken duidelijk dat het gebied van belang is voor foeragerende en rustende vogels, maar van beperkt belang is als hvp. De grootste aantallen vogels die gelijktijdig in Inlaag 1887 aanwezig zijn hebben betrekking op wilde eenden, smienten en grauwe ganzen. Deze soorten zijn voor het foerageren niet afhankelijk van buitendijkse gebieden en foerageren en rusten min of meer permanent in de inlaag. De aantallen waargenomen steltlopers bleken relatief laag. Het gaat vooral om wulpen, kluten, scholeksters en enkele Kievieten en tureluurs. Net als in 2013 en 2014 is in 2017 een kleine groep voor het Natura 2000-gebied kwalificerende bonte strandlopers waargenomen. Al deze soorten foerageren graag op de buitendijkse droogvallende slikken, maar bij de hier aanwezig exemplaren is geen sprake van een directe relatie tussen het moment van hoog water buitendijks en het overtij in Inlaag 1887. Buitendijks ligt hier een diepe vaargeul, bij laag water voor het foerageren geschikte droogvallende slikken ontbreken. Voor deze soorten geldt dat zij het gebied op willekeurige momenten aan doen om er te rusten en foerageren gedurende de trek- en winterperiode.

Tijdens alle drie de telmomenten bleken de grootste vogelconcentraties in het meest noordwestelijk deel van Inlaag 1887 aanwezig. Binnen de gehanteerde verstoringszone van 200 meter vanaf het in het uiterste zuidoosten van de inlaag gelegen werkgebied waren uitsluitend kleine aantallen van wilde eend (max. 20 ex), smient (max. 15 ex), kluut (max. 10 ex) en scholekster (max. 6) te vinden. Incidenteel zijn exemplaren van de witgat en de kleine zilverreiger waargenomen. Vrijwel alle waargenomen vogels binnen de verstoringsafstand waren te vinden op en rond eilandjes die op 100 meter of meer van het werkgebied liggen. De zuidoostzijde van Inlaag 1887 grenst aan de bebouwing van Ellewoutsdijk en de weg naar het nabijgelegen Fort Ellewoutsdijk. Ook de ontsluitingsweg door de inlaag naar het opstijgpunt is vrij toegankelijk. Vanwege de reguliere verstoring door wandelaars (al dan niet met honden), fietsers en auto's op de dijk en de wegen wordt de oever en het water nabij het werkgebied door vogels gemeden. Voor de vogels op de eilandjes geldt dat sprake is van gewenning aan verstoring op de omringende oevers van het gebied. Waarnemingen tijdens tellingen wezen uit dat zij niet reageren op het verkeer in de omgeving. De waargenomen vogelaantallen nemen zichtbaar toe met de afstand tot het dorp, de werkweg en de ontsluitingsweg naar het fort. De grootste concentraties vogels bevonden zich tijdens de tellingen van 2016-2017 in het meest noordwestelijk gelegen deel van de inlaag, op een afstand van 400 tot 500 meter van het werkgebied.

4.3 Nationaal Natuurnetwerk

Zowel in Zuid-Beveland als in Zeeuws-Vlaanderen liggen een groot aantal gebieden die tot het Nationaal Natuurwerk behoren, voorheen bekend als de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en

in Zeeland aangeduid als het Natuurnetwerk Zeeland. In Zuid-Beveland gaat het daarbij niet alleen om het Poelbos bij Goes, het ganzenreservaat Sinoutskerke, het natuurgebied De Poel bij Nisse en natuurgebied de Zwaakse Weel bij Kwadendamme. Zuid-Beveland wordt ook doorsneden door een groot aantal oude dijken, waarvan er veel als 'bloemdijk' deel uitmaken van het Natuurnetwerk. De natuurgebieden en dijken in Zuid-Beveland worden beheerd door Natuurmonumenten. Het voorkeustracé loopt door Inlaag 1887 dat niet alleen tot het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe' behoort maar ook deel uitmaakt van het Natuurnetwerk Zeeland. Het grasland rondom het opstijgpunt in Inlaag 1887 kent het natuurbeheertype N12.04 Zilt- en overstromingsgrasland. Het nabijgelegen water is aangemerkt als natuurbeheertype N04.03 Brak water. In Zeeuws-Vlaanderen gaat het in de omgeving van het voorkeustracé om enkele percelen in beheer bij Staatsbosbeheer: het Blikken Weitje en de Achterste Kreek langs de Westerscheldetunnelweg, een stukje bos bij de sluizen van Terneuzen, een bos in de Van Wyckhuispolder en de Kreekrest Sluispolder. Het tracé doorsnijdt enkele binnendijken, maar die maken hier geen deel uit van het Natuurnetwerk.

4.4 Beschermde soorten

4.4.1 Broedvogels

Broedvogels genieten een strikte bescherming vanaf het moment dat wordt gebroed tot dat het laatste jong het nest verlaten heeft. Het gegevensonderzoek (NDFF, Natuurmonumenten, RWS) en de ecologische verkenningen wijzen uit dat in de delen van Zuid-Beveland waarin de kabel is gepland vooral algemene broedvogels van bos en struwelen aanwezig en te verwachten zijn. Langs en op het tracé door de akkers van Zuid-Beveland en Zeeuws-Vlaanderen gaat het alleen om enkele broedende akker- en weidevogels, kieviten en een enkele scholekster. In de fruitteelt zijn geen broedvogels te verwachten, die kunnen wel in de omringende elzenhagen aanwezig zijn. De belangrijkste concentratie broedvogels op en langs het tracé is echter aanwezig in de door het voorkeustracé te doorsnijden natuurgebied Inlaag 1887. Hier broeden o.a. eenden, ganzen, kluten en scholeksters. Deze soorten broeden vooral op de eilandjes in deze inlaag. Langs de randen van de inlaag, nabij het opstijgpunt, broeden langs de oever eenden, meerkoeten en waterhoentjes. Omdat alleen hier wat bomen en struiken staan komen er enkele soorten van bos en struwelen tot broeden. Een overzicht van de broedvogels en hun verspreiding in de inlaag is te vinden in bijlage 3.

Van een aantal soorten die niet in staat worden geacht om zelf een nest te bouwen is het nest jaarrond beschermd. Deze soorten, hoofdzakelijk roofvogels en uilen, maken gebruik van bijvoorbeeld door kraaien gebouwde nesten. Met name van het boomrijke Zuid-Beveland zijn soorten beschikking over een dergelijk nest bekend, maar ook langs het Kanaal Gent – Terneuzen komen zij voor. Behalve het nest is ook de directe omgeving daarvan beschermd. Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor het broeden van dergelijke soorten in het beïnvloedingsgebied van de werkzaamheden.

4.4.2 Zoogdieren

Aan beide zijden van de Westerschelde leven algemene zoogdiersoorten als haas, konijn en ree. Het voorkomen van vertegenwoordigers van de strikt beschermde soortgroep van de veldmuizen is bekend van zowel Zeeuws-Vlaanderen als Zuid-Beveland. Zij zijn niet alleen individueel beschermd, ook hun verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd. Deze verblijfplaatsen kunnen zich zowel in gebouwen als in boomholten bevinden. Van het beïnvloedingsgebied in zowel Zeeuws-Vlaanderen als Zuid-Beveland is bekend dat er met name gewone dwergveldmuizen voorkomen. Deze soort gebruikt uitsluitend kieren en holten in gebouwen als verblijfplaats. Van soorten als laatzvlieger, grootoorvleermuis en watervleermuis is het incidenteel voorkomen in of in de omgeving van beide deelgebieden aangetoond. Verblijfplaatsen van deze soorten zijn net als die van de gewone dwergveldmuis niet uit het beïnvloedingsgebied van de werkzaamheden bekend en daar evenmin te verwachten: geschikte gebouwen (laatzvlieger, dwergveldmuis) ontbreken, net als oudere bomen met geschikte holten nabij bos (grootoorvleermuis) of zoete wateren (watervleermuis). Strikt beschermde muizensoorten zijn in Zuid-Beveland niet of nauwelijks te verwachten. Daar waar het tracé een sloot kruist kan mogelijk een enkele waterspitsmuis leven. Het voorkomen van strikt beschermde Noordse woelmuisen kan voor het gehele zoekgebied worden uitgesloten. Geschikt leefgebied ontbreekt, concurrerende soorten zijn sterk vertegenwoordigd en de dichtstbijzijnde populaties liggen op grote afstand. In Zeeuws-Vlaanderen

komt de strikt beschermde veldspitsmuis wel relatief algemeen voor. Daar waar het tracé stru- welen en ruige graslandjes doorkruist moet rekening worden gehouden met deze soort.

4.4.3 *Amfibieën en reptielen*

Reptielen komen zowel in Zeeuws-Vlaanderen als in Zuid-Beveland niet voor. Het enige be- kende voorkomen van reptielen in de ruime omgeving van voorkeurstracé betreft exemplaren van de levendbarende hagedis in de duinen bij Zoutelande op Walcheren. Algemene amfibieën- soorten als kleine watersalamander, groene en bruine kikker en gewone pad zijn rondom het voorkeurstracé aan te treffen. De strikt beschermde rugstreeppad komt waarschijnlijk langs het hele traject voor, maar vooral ten oosten van het Kanaal Gent – Terneuzen is een grote popula- tie van deze soort aanwezig. In daarvoor geschikte zoete wateren in Zeeuws-Vlaanderen leeft bovendien de eveneens strikt beschermde kamsalamander. Ook uit de ruime omgeving van het voorkeurstracé zijn enkele waarnemingen bekend.

4.4.4 *Planten*

Het merendeel van gebied dat door het tracé doorsneden wordt is intensief in gebruik als land- bouwgrond of voor de fruitteelt. Beschermde plantensoorten zijn hier niet te verwachten en ook niet bekend. Alleen daar waar het tracé natuurgebieden, dijken, oevers en wegbermen door- snijdt is het voorkomen van beschermde plantensoorten mogelijk. Vooral van het zoekgebied in Zeeuws-Vlaanderen is bekend dat er bijvoorbeeld (voorheen) beschermde orchideeën groeien. Het gaat daarbij vooral om de bijenorchis en de rietorchis.

4.4.5 *Overige soortgroepen*

Er zijn geen gegevens over het voorkomen van kwalificerende of beschermde soorten insecten of weekdieren uit het zoekgebied bekend. De te doorsnijden akkers, weilanden en boomgaar- den vormen geen geschikt leefgebied voor beschermde soorten uit deze categorieën. Ook van de per 1 januari nieuw beschermde soorten uit de Wet natuurbescherming zijn geen waarne- mingen langs het tracé bekend, zij worden hier vanwege het ontbreken van geschikt leefgebied ook niet verwacht.

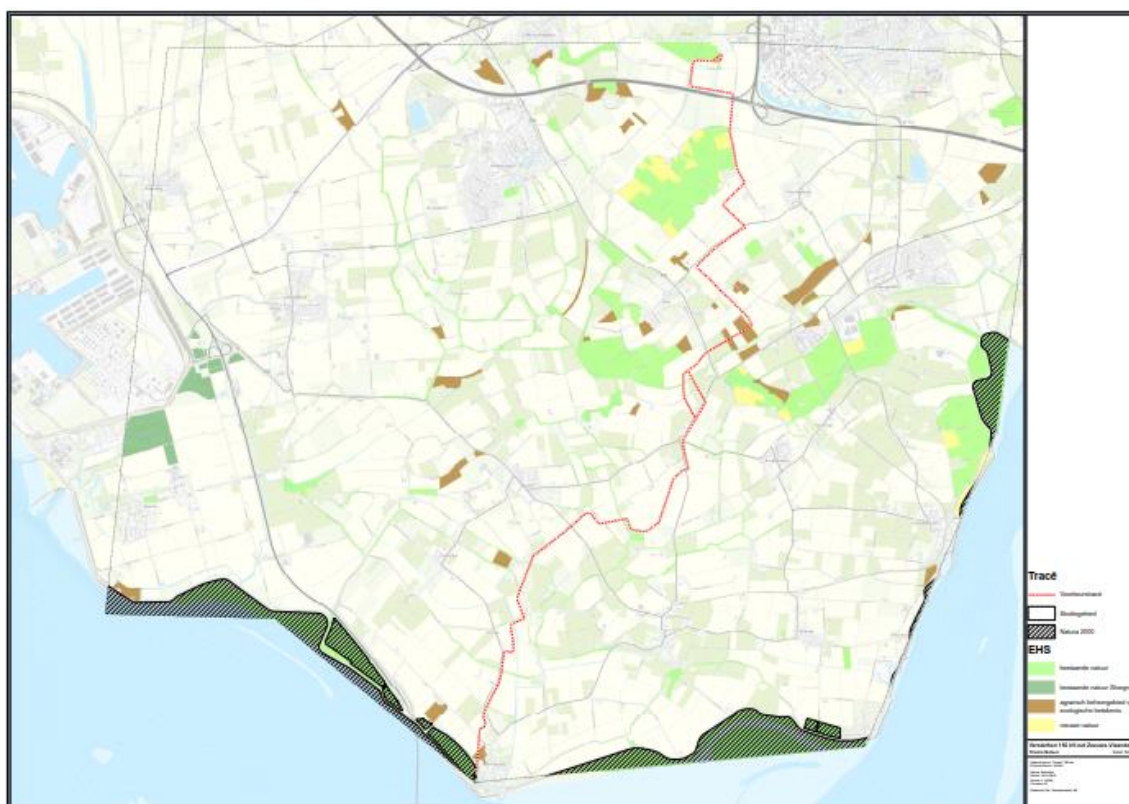
4.5 **Houtopstanden**

Zowel in Zuid-Beveland als in Zeeuws-Vlaanderen doorsnijdt het voorkeurstracé vooral akker- land. In Zuid-Beveland worden ook delen van boomgaarden doorkruist. Voor het tracé worden een aantal fruitbomen gekapt. Alle overige beplanting staat zowel in Zuid-Beveland als in Zeeuws-Vlaanderen op dijkjes en/of langs wegen. Op alle locaties waar de kabel een dijkje of weg kruist zal deze onder de weg en/of het dijkje door worden geboord. Op de fruitbomen na zullen daarom geen bomen gekapt worden.

5 Effectbeoordeling

5.1 Voorkeurstracé

Op ecologische gronden is een voorstudie uitgevoerd (Sweco 2016). Aan de hand van de ligging van delen van het Natuurnetwerk Zeeland, Natura 2000-gebieden, waardevolle houtopstanden en gronden met agrarisch natuurbeheer zijn een aantal varianten geschetst. Op basis van een groot aantal afwegingen, inclusief de in de voorstudie beschreven landschappelijke en ecologische aspecten, is een voorkeurstracé geselecteerd. Het voorkeurstracé is met de omliggende natuurgebieden in figuur 5.3 en (op groter formaat) in bijlage 2 weergegeven.

Figuur 5.3 Voorkeurtracé Zuid-Beveland (boven) en Zeeuws-Vlaanderen t.o.v. Natura 2000-gebieden en Natuurnetwerk Zeeland

In de volgende paragrafen worden de mogelijke effecten van de realisatie van het voorkeurs-tracé aan de hand van de relevante beleidskaders besproken.

5.2 Wet natuurbescherming: gebieden

Tijdelijk en structureel verlies oppervlak Natura 2000-gebied

In Zuid-Beveland liggen behalve delen van het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe' geen andere Natura 2000-gebieden in of nabij het voorkeurs-tracé. Het opstijppunt Ellewoutsdijk ligt echter in de binnendijks gelegen Inlaag 1887 die deel uitmaakt van het Natura 2000-gebied zelf. Het huidige oppervlak van dit opstijppunt is 'geexclaveerd', en maakt daarom geen deel uit van het natuurgebied. Voortzetting van het bestaande gebruik van het opstijppunt is zondermeer mogelijk. Het uitbreiden van het oppervlak daarvan gaat echter structureel ten koste van een klein oppervlak Natura 2000-gebied buiten het huidige al geexclaveerde oppervlak. Het gaat om een strook van twee meter langs de noordkant en twee meter langs de zuidkant van het opstijppunt dat binnen de hekken zal worden gebracht. Deze uitbreiding leidt daarmee tot een structureel oppervlakteverlies N2000-gebied van maximaal 150m². Het aan de noordzijde van het opstijppunt aan te brengen talud om het hoogteverschil te overbruggen leidt tijdens de aanleg daarvan tot een tijdelijk oppervlakverlies van ongeveer 100 m². Door het vergroeven van het verruigde grasland ten zuiden van het opstijppunt zal een oppervlak van maximaal 500m² ruderaal, maar natuurlijke vegetatie tijdelijk verloren gaan.

De benodigde ontgravingen om een aansluiting van de kabel op en vanaf het opstijppunt te realiseren leiden daarmee in totaal tot een tijdelijk verlies oppervlakteverlies natuurgebied van maximaal 600m². In deze te vergroeven delen zijn geen kwalificerende habitattypen aanwezig. Het graslandje ten zuiden van het opstijppunt is in het verleden in verband met beheer en onderhoud van de bestaande kabel vaker vergroeven. Noordelijk van het opstijppunt ligt een oever met uitsluitend algemene ruigtekruiden. Voor alle ontgraven delen geldt dat de vegetatie zich op korte tot zeer korte termijn zal herstellen. Zowel het grasland als het talud behouden of verkrijgen een natuurfunctie. Het beheer wordt afgestemd met en/of uitgevoerd door Natuurmonumenten. Omdat het tijdelijk oppervlakverlies niet ten koste van oppervlak kwalificerend habitat

gaat en herstel naar de oorspronkelijke situatie goed en op korte termijn mogelijk is, is het tijdelijk verlies als niet-significant beschouwd.

Het uitbreiden van het opstijgpunt door het met twee meter verzetten van het hekwerk leidt tot een structureel oppervlakteverlies N2000-gebied van maximaal 150m². Dit verlies gaat niet ten koste van het in de Inlaag 1887 aanwezig oppervlak kwalificerend habitatype, maar ten koste van een strook verruigd grasland en een oever met algemene ruigtekruiden. Gezien het geringe oppervlak dat structureel verloren gaat en de geringe kwaliteit ervan is ook dit verlies als niet-significant te beschouwen.

Van de werkzaamheden zelf kan een versturende invloed op vogels in de Inlaag 1887 en op het aangrenzende deel van de Westerschelde uitgaan. Trillingen als gevolg van heikwerkzaamheden kunnen versturend zijn voor de (kwalificerende) vissen en zeezoogdieren in de Westerschelde. Voor alle werkzaamheden voor het aanbrengen van de kabel geldt dat hiervoor o.a. transportmiddelen en kranen worden ingezet, de emissie van NO_x kan leiden tot een extra immissie daarvan op hiervoor gevoelige habitattypen in de omgeving van het werkgebied.

Emissie en immissie stikstof

Voor het aanbrengen van de kabel zullen de reguliere middelen worden ingezet, bestaande uit een lasapparaat, enkele transportmiddelen, één of twee kranen, een graafmachine en een dumptruck (zie par. 2.2). Mocht aan beide zijden gelijktijdig worden gewerkt dan gaat het om in totaal om ongeveer 20 machines, gelijk verdeeld over de deeltrajecten, werktuigen en vrachtwagens. De extra emissie van NO_x als gevolg daarvan is verwaarloosbaar ten opzichte van het achtergrondniveau in de omgeving, afkomstig van het regulier landbouw-, scheepvaart- en wegverkeer. Het is uitgesloten dat een eventuele extra stikstofdepositie afkomstig van het materieel nog tot binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied meetbaar, kwantificeerbaar en herleidbaar is. Op dit moment is niet bekend wat de STAGE-klasse, het brandstofverbruik en de emissie van NO_x van de in te zetten machines is. 'Er zijn geen natuurgebieden met reken resultaten die hoger dan de drempelwaarde zijn', aldus de uitkomst van een indicatieve berekening met de AERIUS-Calculator.

Verstoring kwalificerende soorten

In Inlaag 1887 komen twee broedvogelsoorten kwalificerend voor de Natura 2000-aanwijzing 'Westerschelde & Saeftinghe' voor (Natuurmonumenten 2016). Het gaat om één broedpaar van de bontbekplevier en om ongeveer 20 paar broedende kluten. Ongeveer 4 paren van de kluut broeden binnen de gehanteerde verstoringafstand van 200 meter. Omdat de werkzaamheden conform de Gedragscode Flora en Fauna van TenneT uitgevoerd worden op basis van een Ecologisch Werkprotocol is een negatief significant effect op kwalificerende broedvogels als gevolg van de aanlegwerkzaamheden bij voorbaat volledig uit te sluiten.

Uit de geraadpleegde bronnen van Natuurmonumenten, Rijkswaterstaat en de door Sweco Nederland in de winter van 2016 – 2017 uitgevoerde tellingen blijkt dat in de inlaag wel voor het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe' kwalificerende niet-broedende vogelsoorten voorkomen. De grootste aantallen bevinden zich hier in de wintermaanden, in het voorjaar vertrekken de vogels naar de broedgebieden. De meeste vogels verblijven in de winterperiode op een afstand van 400 meter of meer van het opstijgpunt in de rustige noordwestelijke delen van de inlaag. Binnen de gehanteerde verstoringafstand van 200 meter bevinden zich vogels vanaf ongeveer 100 meter van het werkgebied. Het gaat daarbij om enkele smienten, wilde eenden en scholeksters. Deze vogels zijn gewend aan verstoring door het regulier verkeer op de dijk en door recreanten afkomstig de parkeerplaats bij Fort Ellewoutsdijk en het dorp Ellewoutsdijk. De werkzaamheden zijn kleinschalig, zijn binnen de begrenzing van de inlaag kortdurend (enkele weken), vinden uitsluitend aan de oostelijke rand nabij het dorp en het fort plaats en worden bovendien vanwege het stormseizoen nog voor de winter (1 oktober) afgerond. Van een extra verstoring ten opzichte van de reguliere situatie is geen sprake: een significant negatief effect als gevolg van verstoring op kwalificerende niet-broedende vogelsoorten kan bij voorbaat en volledig worden uitgesloten.

De voor de Westerschelde kwalificerende gewone zeehond leeft buitendijks. Zeehonden zijn bijzonder verstoringsgevoelig op hun rustlocaties, de droogvallende platen in de Westerschelde. De het meest nabij het werkgebied gelegen rustgebieden liggen op zes of meer kilometer afstand oostelijk van Ellewoutsdijk bij Hoedekenskerke en westelijk daarvan op de Hooge platen bij Breskens. Zij liggen daarmee ruimschoots buiten het beïnvloedingsgebied van de werkzaamheden, die bovendien achter een hoge zeedijk ligt. Vóór de kust ter hoogte van Ellewoutsdijk ligt uitsluitend een diepe vaargeul. Migrerende en foeragerende zeehonden maken met enige regelmaat gebruik van deze geul. Op de momenten dat heiwerkzaamheden noodzakelijk zijn is voor hen ruim voldoende uitwijkmogelijkheid beschikbaar.

Effectbeoordeling gebiedsbescherming

Rondom het opstijgpunt in de Inlaag 1887 is geen kwalificerend habitatype aanwezig. De op enige afstand aanwezige habitattypen H1310 en H1330B worden als niet-gevoelig voor (extra) stikstofdepositie beschouwd. De rond het opstijgpunt gelegen delen van het Natura 2000-gebied bestaan uit recent vergraven, verruigd grasland en een met wat struikgewas begroeide oever. Gezien het geringe oppervlakteverlies van maximaal 150 m² en het gegeven dat geen kwalificerend habitat wordt aangetast, leidt het uitbreiden van het opstijgpunt niet tot een significant negatief effect op kwalificerende waarden van het Natura 2000-gebied.

Voorgaande betekent dat de werkzaamheden en een eventuele aansluiting op en aanpassing en/of uitbreiding van het opstijgpunt in Inlaag 1887 *niet* zal leiden tot:

- een kwantificeerbare extra uitstoot van NO_x door het in te zetten materieel
- het tijdelijk, binnen- en buitendijks, verstoren van niet-broedende kwalificerende vogelsoorten tijdens de aanlegfase
- een tijdelijke verstoring tijdens de aanlegfase van migrerende en foeragerende gewone zeehonden en vissoorten in de Westerschelde
- een significant tijdelijk verlies van oppervlak natuurgebied als gevolg van ontgraving
- een structureel significant negatief verlies van oppervlak als gevolg van de kleine uitbreiding van het opstijgpunt

Uit het voorgaande volgt dat een significant negatief effect van de voorgenomen werkzaamheden in Inlaag 1887 op voor Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe' kwalificerende waarden bij voorbaat en volledig uitgesloten kan worden. Voor het verwachte oppervlakverlies van 150m² als gevolg van de uitbreiding van het opstijgpunt dient niettemin een vergunning gebiedsbescherming Wet natuurbescherming aangevraagd te worden.

In Zeeuws-Vlaanderen start het kabeltracé bij het bestaande opstijgpunt nabij de uitgang van de Westerscheldetunnel. Dit punt ligt op ruime afstand van de Westerschelde, en wordt daarvan bovendien gescheiden door de zeedijk, de bedrijfsinstallaties van Dow Benelux bv en de aanleg van het Maintenance Value Park. Een direct effect op het Natura 2000-gebied als gevolg van aanpassingen aan dit opstijgpunt of vergravingen kan bij voorbaat en geheel worden uitgesloten. Ook een indirect verstoring effect als gevolg bewegingen of van de productie van licht en geluid op de Natura 2000-gebieden 'Westerschelde & Saeftinghe' kan worden uitgesloten. De bouw- en aanlegwerkzaamheden zijn tijdelijk en vallen geheel in het niet bij de bedrijvigheid op het omvangrijke en aan de Westerschelde gelegen terrein van Dow. Buitendijks ligt hier een diepe vaargeul, kwalificerende broedvogels ontbreken en niet-broedende vogelsoorten komen er alleen in kleine aantallen voor. Verstoring van die vogels door deze werkzaamheden is uitgesloten: door de zeedijk zijn zij niet waarneembaar vanuit de Westerschelde. Direct ten westen van Dow ligt buitendijks een oppervlak droogvallend slik. Langs de oever ligt het Paulinaschor. Het aanwezige habitatype wordt niet als gevoelig voor extra stikstofdepositie beschouwd. Gezien de afstand van de tijdelijke aanlegwerkzaamheden tot het Paulinaschor van drie kilometer is een negatief significant effect van extra stikstofdepositie onwaarschijnlijk.

Canisvliet, een kreek die deel uitmaakt van de Natura 2000-aanwijzing 'De drie krekken' ligt met een afstand van vier kilometer op ruime afstand van de voorgenomen werkzaamheden. Het gebied wordt van de werkzaamheden aan het kabeltracé gescheiden door de bebouwing van Sluiskil, bedrijfsterreinen en het Kanaal Gent – Terneuzen. Een eventuele verstoring invloed

vanuit de werkzaamheden door licht, geluid of bewegingen bereikt Canisvliet niet. Van een versturende werking daarvan op de kwalificerende habitattypen of soorten in dat gebied is geen sprake. De plantensoort waarvoor het gebied voornamelijk kwalificeert, het kruipend moeras-scherm, wordt als niet gevoelig voor extra stikstofdepositie beschouwd. De Provincie Zeeland heeft de Canisvlietse Kreek uitgezonderd van de Programmatische Aanpak Stikstof. Een toets is niet aan de orde. De uitgevoerde Aeriusberekening toont bovendien aan dat de stikstofdepositie op het gebied Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe' onder de kritische depositiewaarde blijft. Op Canisvlietse kreek is dit gezien de grotere afstand tot het plangebied ook het geval. Ook van de tijdelijke inzet van materieel en transportmiddelen zijn daarom geen significant negatieve effecten op kwalificerende natuurwaarden in het Canisvliet te verwachten.

5.3 Natuurnetwerk Zeeland

5.3.1 Zuid-Beveland

Het tracé van de kabel kruist verschillende dijken die deel uitmaken van het Natuurnetwerk Zeeland. In Zuid-Beveland liggen bovendien vijf gebieden die onderdeel zijn van het Natuurnetwerk Zeeland. Ganzenreservaat Sinoutskerke is bedoeld als opvanggebied voor foeragerende ganzen. De andere vier betreffen de natuurgebieden het Poelbos bij Goes, De Poel bij Nisse, de Zwaakse Weel bij Kwadendamme en Inlaag 1887 bij Ellewoutsdijk. Dat laatste gebied maakt óók deel uit van het Natura 2000-gebied "Westerschelde & Saeftinghe". Het voorkeursstracé doorsnijdt geen van de vier eerstgenoemde gebieden. In deze gebieden vinden geen werkzaamheden plaats.

De voorgenomen uitbreiding van het hoogspanningsstation bij Goes gaat niet ten koste van enig oppervlak natuur binnen Natuurnetwerk Zeeland. De uitbreiding en werkzaamheden daarvoor vinden volledig buiten het Poelbos plaats. De uitbreiding gaat uitsluitend ten koste van een strook weiland tussen het Poelbos en het hoogspanningsstation met een breedte van 60 meter. Dit weiland is in gebruik voor het weiden van vee. Rond bestaande natuur geldt een afwegingszone van 100 meter ((Verordening ruimte provincie Zeeland, art. 2.16). Het bestaande hoogspanningsstation ligt met een afstand van 60 meter binnen de grens van die afwegingszone. Als gevolg van de uitbreiding komt het hoogspanningsstation direct langs de begrenzing van het tot het Natuurnetwerk behorende Poelbos te liggen. Het natuurbeheertype van het aan het uit te breiden hoogspanningsstation grenzende deel van het Poelbos bestaat uit 'vochtig bos met productie' (N16.02). Het bos is opengesteld voor recreanten. Uit de geraadpleegde gegevensbestanden (NDFF) blijkt dat in dit deel van het Poelbos alleen algemene vogelsoorten van bossen en struwelen tot broeden komen. Aanwijzingen voor het voorkomen van vertegenwoordigers van andere soortgroepen zijn niet gevonden, maar verondersteld mag worden dat hier een aantal algemene zoogdiersoorten en amfibieën voorkomen. Ook is het waarschijnlijk dat vleermuizen van het bos en de omgeving daarvan gebruik maken om te foerageren. Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn van dit deel van het bos niet bekend. Gezien het ontbreken van oude bomen met geschikte holten in dit jonge bos zijn zij hier ook niet te verwachten.

Figuur 5.4 Hoogspanningsstation (achtergrond) met recreatieve ontsluiting Poelbos

De uitbreiding van het hoogspanningsstation kan alleen tijdens de aanleg een tijdelijk verstorend effect op natuurwaarden aanwezig in het Poelbos hebben. Broedvogels van bossen en struwelen zijn weinig gevoelig voor verstoring. Bij nabij de begrenzing van het station broedende exemplaren is sprake van gewenning aan menselijke activiteit als gevolg van het recreatief gebruik van het bos. Tijdelijke verstoring van aanwezige natuurwaarden (broedvogels) als gevolg van de werkzaamheden wordt voorkomen door te werken conform de Gedragscode Flora- en faunawet van TenneT TSO en het bijbehorend Ecologisch Werkprotocol. De werkzaamheden aan het station worden net als de overige werkzaamheden langs het tracé uitsluitend overdag uitgevoerd. Enige invloed daarvan op de vooral in de nachtelijke uren actieve zoogdieren is daarom uitgesloten. Een structureel verstorend effect van de aan te brengen kabels en voorzieningen op de natuurwaarden in het Poelbos is evenmin te verwachten. Eenmaal in gebruik is geen sprake van een toename van geluid of bewegingen van mensen en materieel in vergelijking met de huidige situatie. Voor het onderhoud en bij noodsituaties wordt gebruik gemaakt van verlichting die alleen in die gevallen wordt gebruikt. Ten opzichte van de huidige situatie doen zich geen relevante wijzigingen voor.

Het tracé ligt zodanig ten opzichte van de overige natuurgebieden en het aanlegwerk is zo kleinschalig dat ook tijdens de aanlegfase de verstoring die daarvan uit kan gaan tot een minimum wordt beperkt. Door te werken conform de Gedragscode Flora- en faunawet van TenneT en het bijbehorend Ecologisch Werkprotocol leiden de werkzaamheden niet tot een verstoring van de wezenlijke kenmerken van deze gebieden.

Binnen de begrenzing van het natuurgebied Inlaag 1887 bij Ellewoutsdijk vinden wel werkzaamheden plaats. In het meest oostelijk gelegen deel daarvan wordt de kabel deels via een gestuurde boring en deels via een open ontgraving aangebracht en aangesloten op het opstijgpunt. Omdat gewerkt wordt conform een Ecologisch Werkprotocol op basis van de Gedragscode Flora- en faunawet van TenneT en de werkzaamheden nog vóór het stormseizoen afgerond worden is geen sprake van verstoring van broedvogels of wezenlijke aantallen doortrekkende of overwinterende vogels.

De open ontgraving voor het aanbrengen van de kabel vindt plaats in een deel dat weliswaar een natuurbeheertype (N12.04 Zilt- en overstromingsgrasland) kent, maar waarin uitsluitend algemene grassen en kruiden voorkomen. Het gaat om een stuk grasland waar met enige regelmaat vergravingen plaats hebben gevonden en zullen plaatsvinden ten behoeve van onderhoudswerkzaamheden aan een bestaande kabel. Herstel van deze situatie is na de ingreep

goed en op korte termijn mogelijk. De ontgraving leidt dan ook niet tot enige aantasting van de wezenlijke kenmerken van het gebied.

Voor het aansluiten van de kabels op het opstijgpunt zal het oppervlak daarvan beperkt maar structureel worden uitgebreid. Het gevolg daarvan is dat een oppervlak van 150m² permanent aan het natuurgebied onttrokken wordt. Uit het toetsingskader van toepassing op het Natuurnetwerk Zeeland (Omgevingsplan Zeeland 2012 – 2018, Verordening Ruimte) volgt dat dit oppervlakverlies dient te worden gecompenseerd als er per saldo sprake is van schade aan de waarden van het gebied. Het structurele verlies gaat ten koste van twee stroken met ruigtekruiden aan de noord- en zuidkant van het opstijgpunt zonder de kenmerken en waarden van het aangrenzende natuurgebied (i.c. Natuurbeheertype N12.04 Zilt- en overstromingsgrasland). Het berekende verlies is daarmee niet van invloed op de wezenlijke kenmerken van Inlaag 1887: kenmerkende vegetatie komt er niet voor en ook de voor het gebied karakteristieke vogelsoorten van water en kust zijn in deze stroken niet aanwezig. Er is geen sprake van een onevenredige aantasting van de kenmerken en waarden van het natuurgebied. Beide zijden van het hoogspanningsstation worden na afloop landschappelijk ingepast door, in overleg met de beheerder, inheemse struiken aan te planten danwel spontane opslag toe te staan.

Voorgaande neemt echter niet weg dat met het verplaatsen van de hekken feitelijk sprake is van een wijziging van de begrenzing van dit deel van het Natuurnetwerk Zeeland. Uit Artikel 2.15 van de provinciale Verordening Ruimte volgt dat een kleinschalige ontwikkeling als deze kan worden toegestaan mits 'de oppervlakte van de ecologische hoofdstructuur ten minste gelijk blijft'. Dat betekent dat het oppervlak van 150m² dat verloren gaat in overleg met de provincie fysiek danwel financieel moet worden gecompenseerd.

Een groot deel van het netwerk van dijken in Zuid-Beveland maakt als 'bloemdijk' deel uit van het Zeeuwse Natuurnetwerk. De vegetatie op deze dijken is niet afhankelijk van grondwater en bestaat meestal uit kruidenrijk grasland. Op een aantal dijken is struweel en bos te vinden, in de vorm van onder meer meidoorns, essen en haagbeuken. De dijken worden ecologisch beheerd door terreinbeheerder Natuurmonumenten. Het voorkeustracé van Goes naar Ellewoutsdijk kruist verschillende van deze dijken. Het door middel van een open ontgraving met een breedte van 25 meter of meer kruisen van een dijk is vanwege de aardkundige en ecologische kwaliteiten dan ook onwenselijk. Dat gaat zowel ten koste van de tijdens jarenlang beheer opgebouwde natuurwaarden als de archeologische en cultuurhistorische waarden die deze oude dijken vertegenwoordigen. Het onder een dijk gestuurd boren van een kabel kent die nadelen niet of nauwelijks, maar ook dan kan mogelijk door transportbewegingen, bemaling en vergraving (tijdelijk) enige schade ontstaan aan de kruidenrijke vegetatie en de bomen op een dijk. Het tracé door Zuid-Beveland ontziet alle dijken deel uitmakend van het Natuurnetwerk. Hieruit volgt dat het voorkeustracé door Zuid-Beveland daar waar het Natuurnetwerk Zeeland doorsneden wordt op ecologische gronden niet op bezwaren stuit. De werkzaamheden worden conform de Gedragscode Flora- en faunawet van TenneT uitgevoerd, er vinden geen directe ingrepen binnen de grenzen van het Natuurnetwerk plaats. Omdat de werkzaamheden per boorlocatie kort duren en grotendeels buiten het groeiseizoen plaatsvinden zijn ook geen effecten op de vegetatie te verwachten van de op sommige locaties misschien noodzakelijke inzet van bemaling.

5.3.2 Zeeuws-Vlaanderen

Het voorkeustracé in het Zeeuws-Vlaamse deel van het traject ontziet de hier aanwezige delen van het Natuurnetwerk Zeeland. Onder de te kruisen dijken wordt ook hier geboord, ook al maken zij geen deel uit van het Natuurnetwerk. Het tracé kruist alleen een bosje uit het Natuurnetwerk in de Van Wyckhuispolder. Dit bosgebiedje is het beheertype 'Vochtig bos met productie' toegekend. Omdat het om een relatief klein bosgebiedje gaat zou het kappen van een strook van 25 tot 35 meter breed tot een onevenredig groot effect leiden. Ook hier zal de kabel daarom middels een HDD-boring worden aangebracht. Doordat de kabel met een HDD-boring zal worden aangelegd is er geen sprake van effecten op of aantasting van dit onderdeel van het Natuurnetwerk Zeeland. Een effect op de wezenlijke kenmerken van het Natuurnetwerk is voor het voorkeustracé door Zeeuws-Vlaanderen niet aan de orde.

5.4 Wet natuurbescherming: soorten

Langs en op het voorkeustracé zijn beschermde natuurwaarden aanwezig of te verwachten. Het gaat daarbij in Zuid-Beveland en Zeeuws-Vlaanderen om broedende akker-, weide-, bos- en struweelvogels al of niet beschikkend over een jaarrond beschermd, vast nest. Ook strikt beschermde vleermuizen en rugstreeppadden en hun voortplantings- en verblijfplaatsen zijn aan beide zijden van de Westerschelde aanwezig. In bermen, slootkanten en andere ruige terreintjes in Zeeuws-Vlaanderen kan bovendien de strikt beschermde veldspitsmuis voorkomen. In zoet water houdende sloten leven mogelijk strikt beschermde kamsalamanders.

Het voorkeustracé doorsnijdt zowel in Zuid-Beveland als in Zeeuws-Vlaanderen een landschap opgebouwd uit akkers, weilanden, fruitteelt en met bomen begroeide bermen en dijken. Alleen door de fruitteelt, akkers en weilanden zal de kabel via een open ontgraving worden aangelegd. Op die akkers en weilanden zijn uitsluitend enkele broedvogels (kievit en scholekster) te verwachten. In de fruitteelt komen algemene broedvogels voor in de omringende hagen. Omdat voor het uitvoeren van de werkzaamheden de maatregelen vastgelegd in de Gedragscode Flora- en faunawet van TenneT gehanteerd worden is geen sprake van enige verstoring van broedende vogels. Nadat de kabel is ingegraven zullen de agrarische percelen opnieuw als broedgebied voor de vogels beschikbaar zijn. Van belangrijke aantallen overwinterende of rustende vogels is op de akkers en weilanden in de werkstrook niets gebleken. Gedurende de uitvoering zijn voor eventueel aanwezige vogels bovendien ruim voldoende uitwijkmogelijkheden beschikbaar.

Geschikte omstandigheden (open water, begroeiing) voor andere soortgroepen ontbreken in de agrarische gebieden volledig. Een effect op vertegenwoordigers van deze soortgroepen is niet aan de orde.

Omdat de kabel onder alle ecologisch waardevolle gebiedsdelen (dijken en bermen incl. aanliggende sloten en slootkanten) door wordt geboord én voornamelijk in de wintermaanden wordt gewerkt is enige invloed op andere beschermde soorten dan broedvogels (zoals de veldspitsmuis) bij voorbaat en geheel uit te sluiten. Het leefgebied van eventueel aanwezige algemene en beschermde soorten (vleermuizen, veldspitsmuis) wordt geheel gespaard. Een effect op beschermde soorten van de aanleg van de kabel is niet aan de orde.

Voorgaande afwegingen zijn onverkort van toepassing op het Poelbos en Inlaag 1887. In het Poelbos zelf vinden geen werkzaamheden plaats. De uitbreiding van het hoogspanningsstation naast het Poelbos leiden niet tot een verstoring van natuurwaarden binnen de grenzen van het natuurgebied, mede omdat conform de Gedragscode van TenneT gewerkt wordt. Het perceel dat gebruikt wordt voor de uitbreiding bestaat uit een door vee begraasd weiland. Beschermde soorten zijn hier niet aanwezig of te verwachten. De bosrand blijft tijdens de tijdelijke aanlegwerkzaamheden beschikbaar voor hier incidenteel foeragerende vleermuizen omdat in de nachtelijke uren niet wordt gewerkt. Van een structureel effect op vleermuizen als gevolg van het gebruik van verlichting is geen sprake omdat daar alleen gebruik van wordt gemaakt als dat noodzakelijk is voor onderhoud of calamiteiten.

In Inlaag 1887 zijn aanzienlijke aantallen broedvogels te vinden. Hier wordt zowel gegraven als geboord. Omdat alle werkzaamheden buiten het stormseizoen en conform de Gedragscode Flora- en faunawet van TenneT uitgevoerd worden zijn zij ook hier niet van invloed op broedende vogels. Vertegenwoordigers van andere soortgroepen zijn ook hier niet aanwezig of te verwachten. Er is ruim voldoende open water aanwezig, maar omdat het brak is, is het ongeschikt als voortplantingswater voor amfibieën. Reptielen en strikt beschermde zoogdieren zijn er nooit aangetroffen en ook niet te verwachten.

5.5 Wet natuurbescherming: houtopstanden

Geen van de tracévarianten loopt door een 'bebouwde kom' Wnb. De Kapverordeningen van de drie te passeren gemeenten zijn daarom niet van toepassing. De fruitbomen en hagen van kwekers kennen geen beschermde status: de Wnb is niet van toepassing op commercieel kweekgoed. Op alle locaties waar de kabel een weg of dijkje kruist zal de kabel via een gestuurde boring worden aangebracht. Het vellen van houtopstanden vallend onder de definities geformuleerd in hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming is daarom niet aan de orde.

6 Conclusies

6.1 Wet natuurbescherming: gebieden

Voor het voorkeustracé geldt dat op één locatie de gebiedsbescherming uit de Wet natuurbescherming van toepassing is: het aan te passen opstijgpunt Ellewoutsdijk ligt in Inlaag 1887. Deze inlaag maakt deel uit van de Natura 2000-aanwijzing 'Westerschelde & Saeftinghe'. Aanleg van het tracé door dit gebied en uitbreiding van het opstijgpunt heeft een beperkte maar directe invloed op het natuurgebied. Een oppervlak van maximaal 600m² niet als habitatype kwalificerende vegetatie gaat als gevolg van het ingraven van de kabel tijdelijk verloren. Herstel is goed en in korte tijd mogelijk, een significant negatief effect op kwalificerende natuurwaarden is niet aan de orde. Het met 150m² uitbreiden van het opstijgpunt leidt tot een permanent oppervlakverlies Natura 2000-gebied. Omdat deze uitbreiding minimaal is en eveneens ten koste gaat van niet-kwalificerend habitat is een significant effect ook daarvoor niet aan de orde.

Een mogelijke externe werking van de gebiedsbescherming uit de Wet natuurbeschermings is evenmin relevant. Van significante effecten als gevolg van de emissie van stikstof of gevolgen van licht, geluid en verstoring door mensen en materieel is geen sprake.

Het aanleggen van de 150 kV kabel door Zuid-Beveland en Zeeuws-Vlaanderen is als niet van invloed op de kwalificerende waarden in het Natura 2000-gebied te beschouwen, omdat de werkzaamheden:

- kleinschalig en kortdurend zijn,
- er als gevolg van het voornemen een beperkt oppervlak van 150m² niet als kwalificerend habitatype aangemerkt ruigteveld structureel verloren gaat,
- conform de Gedragscode Flora- en faunawet van TenneT wordt gewerkt, waardoor ook kwalificerende broedvogels in de uitvoeringsperiode ontzien worden,
- kwalificerende niet-broedende vogelsoorten zich op afstand van het werkgebied ophouden en gewend zijn aan reguliere verstoring door recreanten en verkeer,
- de rustgebieden van zeehonden op grote afstand van het werkgebied liggen
- en de extra emissie van NO_x zich beperkt tot de emissie afkomstig van de inzet van enkele transportmiddelen en kranen.

Uit het voorgaande volgt dat een significant negatief effect op de kwalificerende natuurwaarden van Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe' als gevolg van de aanleg van de 150 kV kabel en het uitbreiden van opstijgpunt Ellewoutsdijk bij voorbaat en volledig kan worden uitgesloten. Voor het beperkte maar structurele oppervlakteverlies van 150 m² niet als habitatype kwalificerende vegetatie dient niettemin een vergunning gebiedsbescherming Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

6.2 Natuurnetwerk Zeeland

Op alle landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische knelpunten in het tracé zal de kabel worden geboord. Dat betekent dat geen van de dijken of natuurterreinen deel uitmakend van het Natuurnetwerk Zeeland in Zuid-Beveland en Zeeuws-Vlaanderen ontgraven zal worden, waardoor ook geen bomen of andere natuurlijke vegetaties zullen sneuvelen. Ook van de uitbreiding van het hoogspanningsstation naast het Poelbos in Goes gaat geen relevante invloed uit op het ernaast gelegen productiebos dat tot het Natuurnetwerk behoort. De tijdelijke en structurele effecten van de aanleg van de kabel beperken zich geheel tot het natuurgebied Inlaag 1887 dat ook deel uitmaakt van het Natuurnetwerk Zeeland. Het voorkeustracé leidt daar tot een tijdelijk verlies van vegetatie van 600 m² verruigd grasveld dat behoort tot de reguliere onderhoudsstrook van een bestaande kabel en een oeverstrook met ruigtekruiden. De waarde van het grasland is beperkt, herstel is goed en in korte tijd mogelijk.

Daarnaast is sprake van een klein maar structureel verlies van 150m² oppervlak natuurgebied. Het uitbreiden van het opstijgpunt leidt daarmee formeel tot een minimale wijziging van de begrenzing van het Natuurnetwerk. Op deze grenswijziging is het compensatiebeginsel van toepassing: kleinschalige ontwikkelingen zijn mogelijk op voorwaarde dat het verlies van oppervlak Natuurnetwerk gecompenseerd wordt. Omdat gewerkt wordt conform een Ecologisch Werkprotocol gebaseerd op de Gedragscode Flora- en faunawet van TenneT zijn andere significante effecten op de wezenlijke kenmerken niet aan de orde.

6.3 Wet natuurbescherming: soorten

Op het voorkeustracé door Zuid-Beveland en Zeeuws-Vlaanderen zijn met uitzondering van broedvogels géén strikt beschermde natuurwaarden aanwezig of te verwachten. Van verstoring van broedvogels op het tracé zelf en grondgebonden zoogdieren, amfibieën en vleermuizen op het tracé zelf of in de omgeving daarvan zal geen sprake zijn, omdat de kabel op ecologisch waardevolle locaties via een boring wordt aangebracht en conform de Gedragscode Flora- en faunawet van TenneT met een bijbehorend Ecologisch Werkprotocol wordt gewerkt. Het aanvragen van een ontheffing voor strikt beschermde soorten is niet nodig.

6.4 Wet natuurbescherming: houtopstanden

De gemeentelijke Kapverordeningen van Goes, Borssele en Terneuzen zijn niet aan de orde. De tracés kruisen geen 'bebouwde kom' zoals geformuleerd in hoofdstuk 4 Wet natuurbescherming. De wet is evenmin van toepassing, omdat daar waar waardevolle houtopstanden aanwezig zijn geboord wordt en dus géén vellingen plaatsvinden. De wet is niet van toepassing op de te vellen bomen en hagen in de fruitteelt.

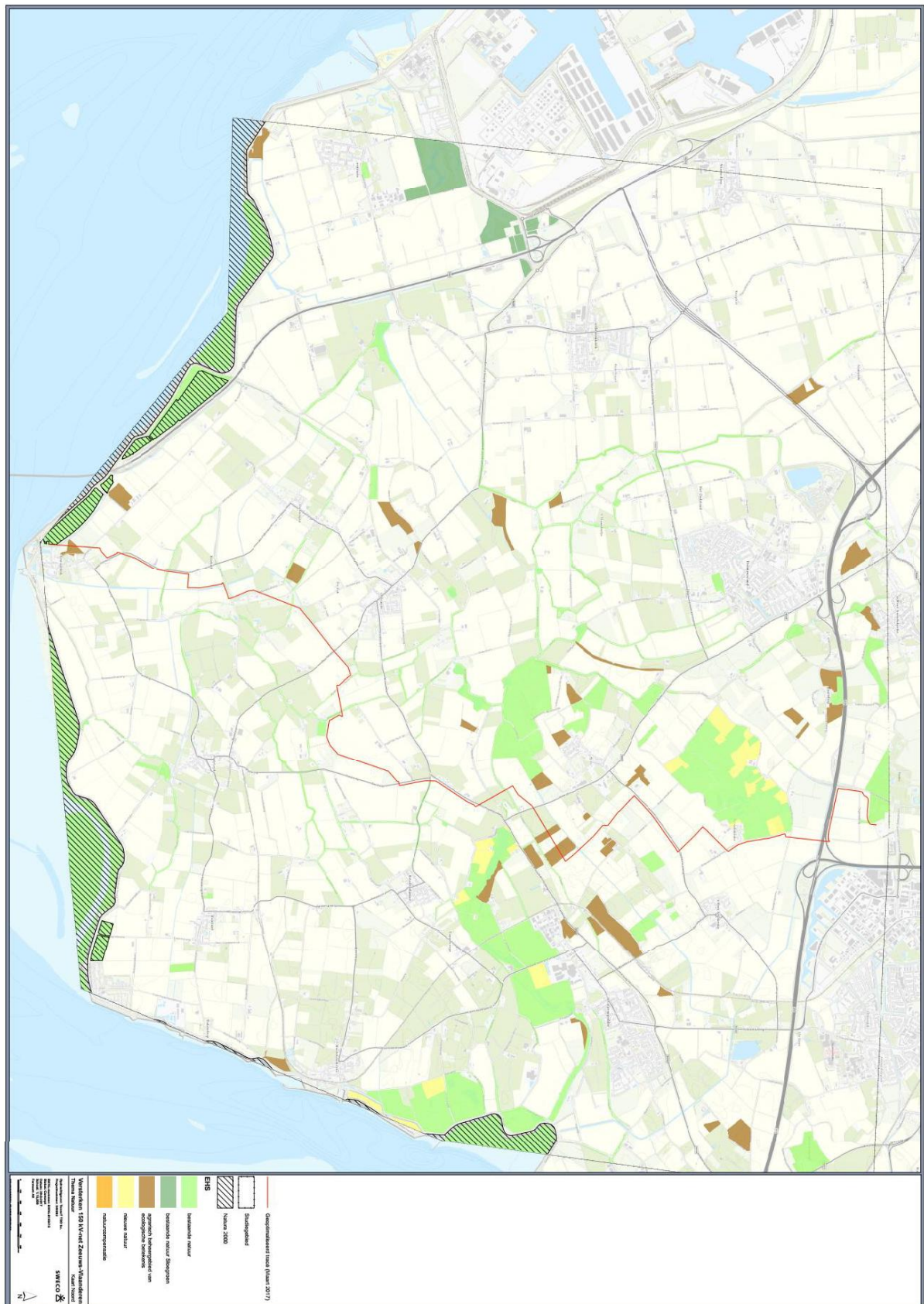
Bijlage 1 Bronnen

- Verspreidingsatlassen Nederlandse flora en fauna
- Verspreidingsatlassen Zeeland (fauna Zeelandica)
- Natuurmonumenten, resultaten broedvogelonderzoek Inlaag 1887, 2016
- Rijkswaterstaat, resultaten winter- en hvp-tellingen Inlaag 1887, 2005 – 2014
- Strucker R.C.W, F.A. Arts en S. Lillipaly, 2013. Watervogels en zeezoogdieren in de Zoute Delta 2014 / 2015. RWS
- Krijgsveld et al. Verstoringsafstanden van vogels, update literatuurstudie 2012

Internet:

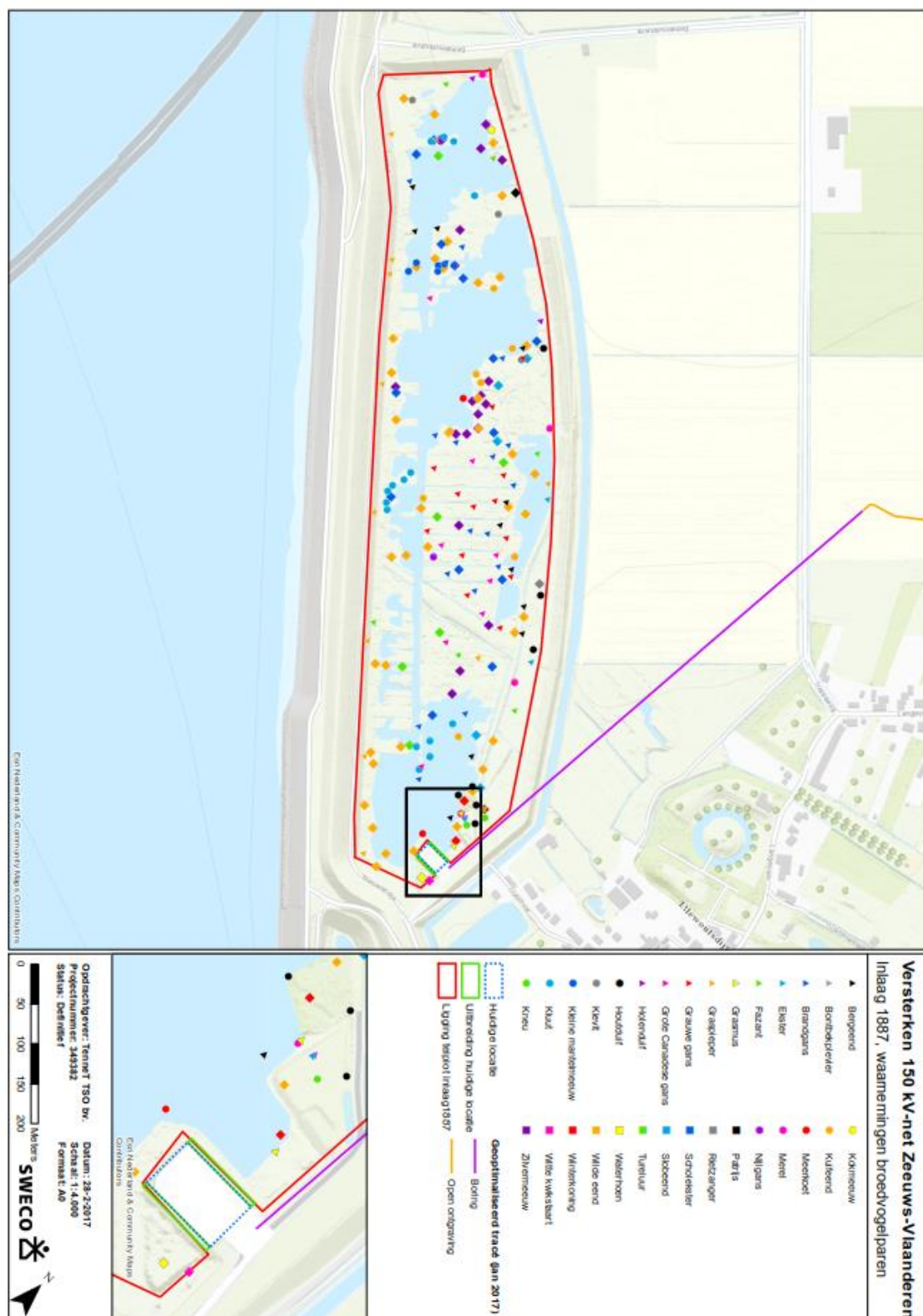
- Geoloket Provincie Zeeland, kaarten en gebieden
 - Provincie Zeeland, Verordening Ruimte
 - Provincie Zeeland, Natuurnetwerk Zeeland
 - Nationale Databank Flora en Fauna
 - Waarneming.nl
 - Website van het ministerie van EZ, 2017
-
- Beschermde gebiedendatabase
 - Informatie mbt Natura 2000-gebieden Westerschelde en Saeftinghe en Canisvliet, incl. definitieve aanwijzingsbesluiten en instandhoudingsdoelen
 - Profieldocumenten
 - Kennisdocumenten en soortprotocollen beschermde inheemse flora en fauna

Bijlage 2 Overzicht voorkeurstracé

Bijlage 3 Broedvogels Inlaag 1887

Vastgestelde broedparen / territoria 2016 (Vereniging Natuurmonumenten)

Bijlage 4 Niet-broedvogels Inlaag 1887

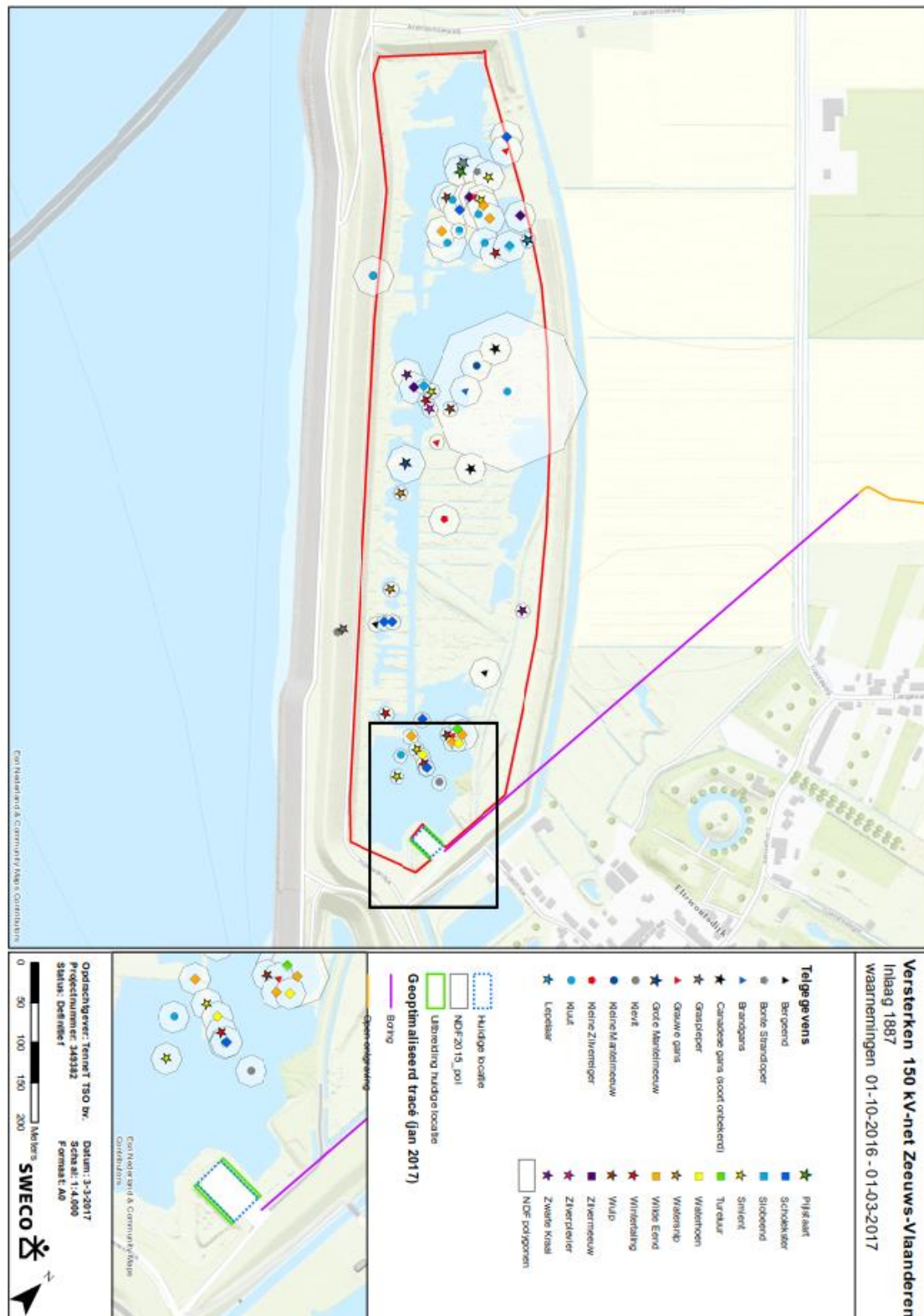
OBJECTID	NED_NAAM	Cnt_NED_NAAM	Sum_AANTAL
1	Bergeend	4	38
2	Blauwe Reiger	1	1
3	Brandgans	3	155
4	Bruine Kiekendief	1	1
5	Goudplevier	1	1
6	Grauwe Gans	3	394
7	Groenpootruiter	1	5
8	Grote Canadese Gans	4	58
9	Kievit	5	100
10	Kleine Zilverreiger	1	1
11	Kluut	4	149
12	Kuifeend	1	7
13	Lepelaar	1	1
14	Meerkoet	1	2
15	Nijlgans	3	15
16	Oeverloper	1	3
17	Pijlstaart	1	59
18	Scholekster	3	40
19	Slobeend	3	11
20	Smient	3	410
21	Tureluur	4	61
22	Watersnip	1	3
23	Wilde Eend	6	318
24	Wintertaling	5	119
25	Wulp	2	11
26	Zilvermeeuw	1	28
27	Zilverplevier	2	21
28	Zwarte Ruiter	4	40

Soorten en aantallen 2013 (Rijkswaterstaat)

OBJECTID	NED_NAAM	Cnt_NED_NAAM	Sum_AANTAL
1	Bergeend	6	78
2	Blauwe Reiger	2	2
3	Bonte Strandloper	2	25
4	Brandgans	2	108
5	Buizerd	1	1
6	Dodaars	1	2
7	Grauwe Gans	4	304
8	Groenpootruiter	1	1
9	Grote Canadese Gans	4	64
10	Grutto	1	1
11	Kanoet	1	1
12	Kievit	4	188
13	Kleine Zilverreiger	1	2
14	Kluut	6	180
15	Krakeend	1	6
16	Kuifeend	2	6
17	Lepelaar	2	4
18	Meerkoet	2	5
19	Nijlgans	2	18
20	Pijlstaart	2	9
21	Rosse Grutto	1	1
22	Scholekster	4	54
23	Slobeend	2	22
24	Smient	3	995
25	Tureluur	5	66
26	Waterhoen	4	9
27	Watersnip	1	12
28	Wilde Eend	4	169
29	Wintertaling	3	149
30	Wulp	3	87
31	Zilverplevier	2	29
32	Zwarte Ruiter	4	57

Soorten en aantallen 2014 (Rijkswaterstaat)

Soorten en aantallen per hvp-telling 2016-2017 (Sweco Nederland)

Verspreiding soorten hvp-telling (alle teldata) 2016-2017 (Sweco Nederland)

Bijlage 5 AERIUS-berekening

Dit document bevat resultaten van een stikstofdepositieberekening met AERIUS Calculator. U dient dit document te gebruiken ter onderbouwing van een vergunningaanvraag in het kader van de Wet natuurbescherming.

De resultaten geven de stikstofeffecten van deze activiteit weer voor Natura 2000-gebieden. AERIUS Calculator maakt enkel voor de PAS-gebieden inzichtelijk welke stikstofgevoelige habitattypen er voor komen en op welke hiervan een effect is. Op basis hiervan is aangegeven voor hoeveel hectares ontwikkelingsruimte benodigd is.

De berekening op basis van stikstofemissies gaat uit van de componenten ammoniak (NH_3) en stikstofoxide (NO_x), of één van beide. Hiermee is de depositie van de activiteit berekend en uitgewerkt.

Wilt u verder rekenen of gegevens wijzigen? Importeer de pdf dan in de Calculator.

Berekening Tennet

- Kenmerken
- Emissie
- Depositie natuurgebieden
- Depositie habitattypen

Verdere toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via: www.aerius.nl en pas.natura2000.nl.

AERIUS CALCULATOR

Contact

Rechtspersoon	Inrichtingslocatie
Tennet	--, ---

Activiteit

Omschrijving	AERIUS kenmerk
Tracé	RZhHnMng5LaZ

Datum berekening	Rekenjaar
17 maart 2017, 08:19	2017

Tijdelijk project, startjaar	Duur in jaren
2017	1

Totale emissie

Situatie 1	
NOx	1.565,50 kg/j
NH ₃	-

Depositie

Hectare met
hoogste project-
bijdrage (mol/ha/j)

Natuurgebied	Provincie
-	-

Situatie 1
-

Toelichting

Tracé Zuid-Beveland/ Zeeuws-Vlaanderen:
Goes- Ellewoutsdijk & Terneuzen-Sluis

Locatie
Tennet

Emissie
(per bron)
Tennet

Naam
Goosdijk - Ellewoutsdijk
Locatie (X,Y)
48736, 384449
NOx
784,10 kg/j

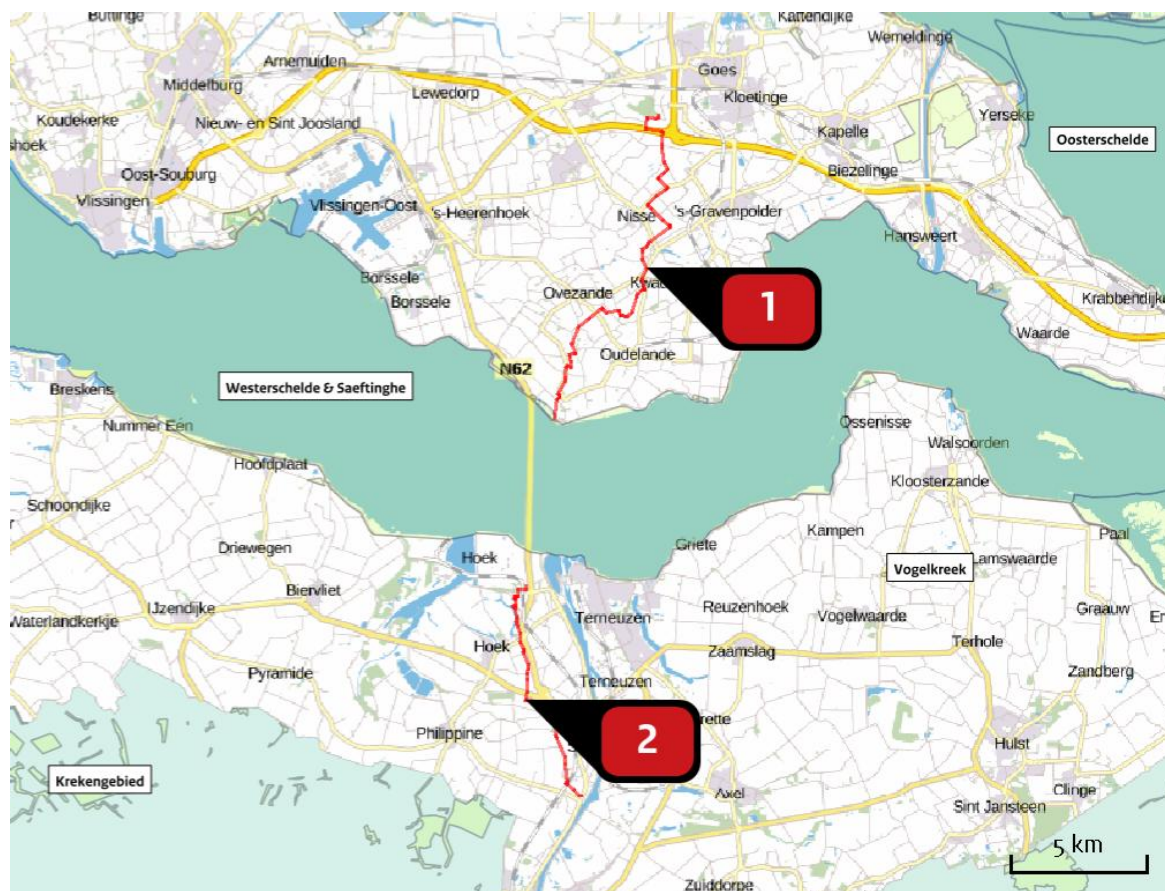
Voertuig	Omschrijving	Brandstof verbruik (l/j)	Uitstoot hoogte (m)	Spreading (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	Goosdijk - Ellewoutsdijk		4,0	4,0	0,0	NOx	784,10 kg/j

Naam Terneuzen-Sluis
Locatie (X,Y) 44290, 368522
NOx 781,40 kg/j

Voertuig	Omschrijving	Brandstof verbruik (l/j)	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof NOx	Emissie
AFW	Terneuzen-Sluis		4,0	4,0	0,0	NOx	781,40 kg/j

Depositie
natuur-
gebieden

Hoogste projectbijdrage

Hoogste projectbijdrage per
natuurgebied

Habitatrichtlijn

Vogelrichtlijn

Habitatrichtlijn,
Vogelrichtlijn

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden verleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS versie 2016_20170301_feb336c45f

Database versie 2016_20170301_feb336c45f

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:

<https://www.aerius.nl/nl/factsheets/release/aerius-calculator-2015-handboek-o>

Dit document bevat resultaten van een stikstofdepositieberekening met AERIUS Calculator. U dient dit document te gebruiken ter onderbouwing van een vergunningaanvraag in het kader van de Wet natuurbescherming.

De resultaten geven de stikstofeffecten van deze activiteit weer voor Natura 2000-gebieden. AERIUS Calculator maakt enkel voor de PAS-gebieden inzichtelijk welke stikstofgevoelige habitattypen er voor komen en op welke hiervan een effect is. Op basis hiervan is aangegeven voor hoeveel hectares ontwikkelingsruimte benodigd is.

De berekening op basis van stikstofemissies gaat uit van de componenten ammoniak (NH_3) en stikstofoxide (NO_x), of één van beide. Hiermee is de depositie van de activiteit berekend en uitgewerkt.

Wilt u verder rekenen of gegevens wijzigen? Importeer de pdf dan in de Calculator.

Berekening Tennet

- Kenmerken
- Emissie
- Depositie natuurgebieden
- Depositie habitattypen

Verdere toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via: www.aerius.nl en pas.natura2000.nl.

AERIUS CALCULATOR

Contact

Rechtspersoon	Inrichtingslocatie
Tennet	--, ---

Activiteit

Omschrijving	AERIUS kenmerk
Tracé	RaLaZCGfLMwe

Datum berekening	Rekenjaar
17 maart 2017, 08:20	2017

Tijdelijk project, startjaar	Duur in jaren
2017	1

Totale emissie

Situatie 1	
NOx	3.136,40 kg/j
NH ₃	-

Depositie

Hectare met
hoogste project-
bijdrage (mol/ha/j)

Natuurgebied	Provincie
Westerschelde & Saeftinghe	Zeeland

Situatie 1
0,10

Toelichting

Tracé Zuid-Beveland/ Zeeuws-Vlaanderen:
Goes- Ellewoutsdijk & Terneuzen-Sluiskil

Locatie
Tennet

Emissie
(per bron)
Tennet

Naam
Goes- Ellewoutsdijk
Locatie (X,Y)
48736, 384449
NOx
1.568,20 kg/j

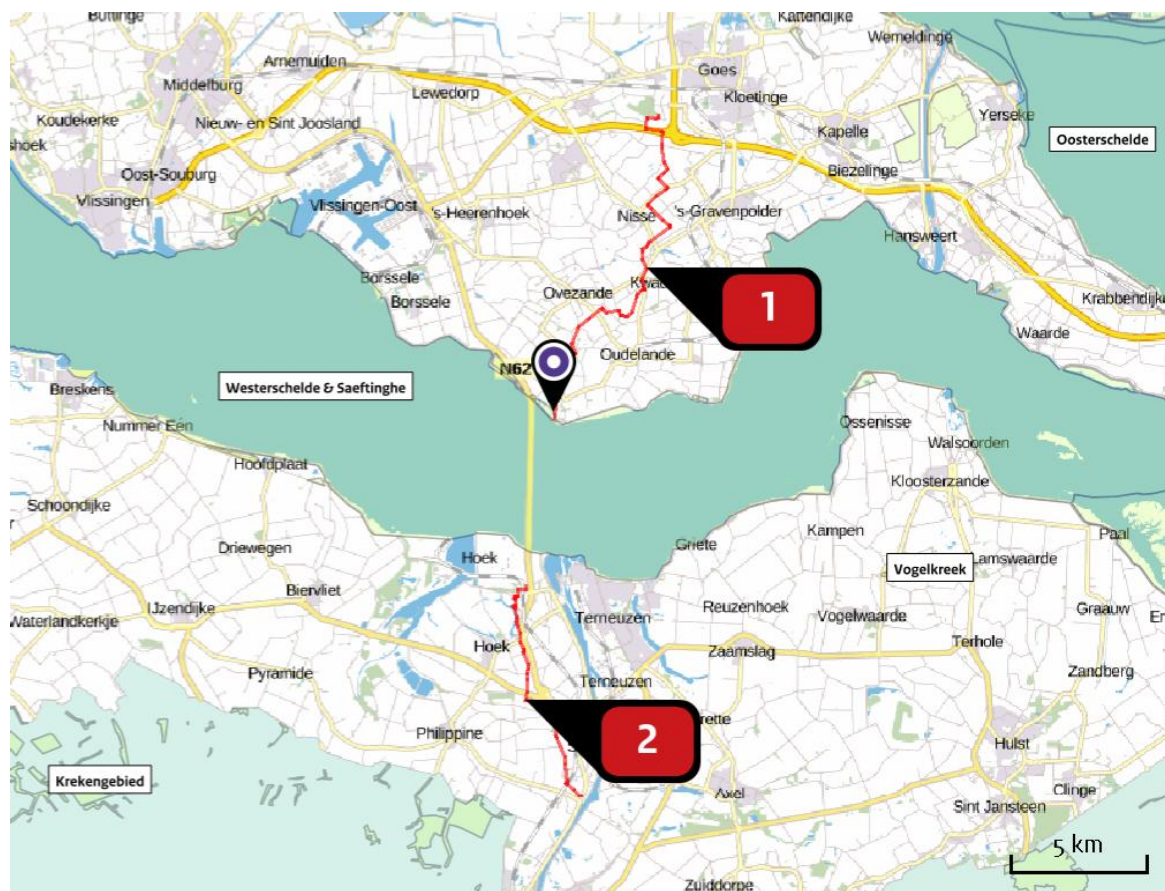
Voertuig	Omschrijving	Brandstof verbruik (l/j)	Uitstoot hoogte (m)	Spreading (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof NOx	Emissie
AFW	Goes- Ellewoutsdijk		4,0	4,0	0,0	NOx	1.568,20 kg/j

Naam Terneuzen-Sluis
Locatie (X,Y) 44290, 368522
NOx 1.568,20 kg/j

Voertuig	Omschrijving	Brandstof verbruik (l/j)	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	Terneuzen-Sluis		4,0	4,0	0,0	NOx	1.568,20 kg/j

Depositie
natuur-
gebieden

Hoogste projectbijdrage
(Westerschelde & Saeftinghe)

Hoogste projectbijdrage per
natuurgebied

Habitatrichtlijn

Vogelrichtlijn

Habitatrichtlijn,
Vogelrichtlijn

Depositie PAS-
gebieden

Natuurgebied	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelingsruimte max. benodigd (mol/ha/j)	beschikbaar?
Westerschelde & Saeftinghe	0,10		<=0,05	

 Geen overschrijding* Wel overschrijding Ontwikkelingsruimte beschikbaar** Geen ontwikkelingsruimte beschikbaar Voor het desbetreffende gebied vind er geen relevante depositie plaats op OR-relevante hexagonen. Het concept wel of niet ontwikkelingsruimte beschikbaar (groen vinkje of rood kruis) is dus niet van toepassing

* Deze uitkomst wordt niet meegenomen in de toetsing aan de Wnb. Bij de toetsing aan de Wnb gaat het om de relevante hexagonen waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd.

** Bij beoordeling van een vergunningaanvraag in het kader van de Wnb wordt vastgesteld of er voldoende ontwikkelingsruimte beschikbaar is en of dat significante verslechtering uitgesloten kan worden.

Depositie per
habitattype

Westerschelde & Saeftinghe

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelingsruimte max. benodigd (mol/ha/j)	beschikbaar?
H1310A Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	0,10		$\leq 0,05$	
H1330B Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	0,10		$\leq 0,05$	

 Geen overschrijding* Wel overschrijding Ontwikkelingsruimte beschikbaar** Geen ontwikkelingsruimte beschikbaar Voor het desbetreffende gebied vind er geen relevante depositie plaats op OR-relevante hexagonen. Het concept wel of niet ontwikkelingsruimte beschikbaar (groen vinkje of rood kruis) is dus niet van toepassing

* Deze uitkomst wordt niet meegenomen in de toetsing aan de Wnb. Bij de toetsing aan de Wnb gaat het om de relevante hexagonen waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd.

** Bij beoordeling van een vergunningaanvraag in het kader van de Wnb wordt vastgesteld of er voldoende ontwikkelingsruimte beschikbaar is en of dat significante verslechtering uitgesloten kan worden.

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden verleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS versie 2016_20170301_feb336c45f

Database versie 2016_20170301_feb336c45f

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:

<https://www.aerius.nl/nl/factsheets/release/aerius-calculator-2015-handboek-o>

Bijlage 6 Gedragscode Flora- en faunawet

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

> Retouradres Postbus 19530 2500 CM Den Haag

TenneT TSO B.V.
B. Kielman
Postbus 718
6800 AS ARNHEM

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**
Postbus 19530
2500 CM Den Haag
mijn.rvo.nl

T 088 042 42 42
F 070 378 61 39
ffwet@rvo.nl

Onze referentie
TRCDR/2014/552

Kopie aan

Datum 21 juli 2014
Betreft Goedkeuringsbesluit Gedragscode Flora- en faunawet
TenneT TSO B.V.

Bijlagen
1

Geachte heer Kielman,

Naar aanleiding van uw brief van 20 februari 2014 waarin u mij, in het kader van de Flora- en faunawet, de *Gedragscode Flora- en faunawet TenneT TSO B.V.* aanbiedt met het verzoek deze goed te keuren, deel ik u het volgende mee.

Hierbij ontvangt u het goedkeuringsbesluit voor de door u opgestelde gedragscode.

Zienswijzen

Het ontwerp van deze beschikking heeft vanaf 6 mei 2014 gedurende zes weken ter inzage gelegen.

Op het ontwerp-goedkeuringsbesluit zijn in het kader van de uniforme voorbereidingsprocedure van de Algemene Wet Bestuursrecht geen zienswijzen ingebracht. Er is voor mij derhalve geen aanleiding om goedkeuring aan de gedragscode te onthouden, noch om het definitieve goedkeuringsbesluit op enige wijze aan te passen.

Wettelijk kader

Beschermde soorten

De plantensoorten waarvoor de gedragscode is opgesteld zijn beschermde inheemse plantensoorten als bedoeld in artikel 3, lid 1, van de Flora- en faunawet. De diersoorten waarvoor de gedragscode is opgesteld zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1 en 2, van de Flora- en faunawet.

Verbodsbepalingen

In artikel 8 van de Flora- en faunawet zijn de verboden ten aanzien van inheemse plantensoorten opgenomen. In de artikelen 9 tot en met 12 van de Flora- en faunawet staan de verboden ten aanzien van inheems diersoorten genoemd.

Vrijstelling

Op grond van artikel 75, lid 1, van de Flora- en faunawet kan bij of krachtens een algemene maatregel van bestuur onder andere vrijstelling worden verleend van de verboden bedoeld in de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet.

Vrijstelling op basis van een gedragscode

Op grond van artikel 16b, lid 1, sub a en d, van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet (hierna te noemen: het Besluit) gelden de verboden, bedoeld in de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet niet bij de uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer of onderhoud van infrastructuur en in het kader van natuurbeheer; en de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, mits de werkzaamheden plaatsvinden overeenkomstig een door de Staatssecretaris¹ van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode.

Uitzondering(en) op de vrijstelling op basis van de gedragscode

Op grond van artikel 16b, lid 4, van het Besluit geldt de vrijstelling voor de verboden bedoeld in de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet niet voor beschermde soorten genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn, vogels en bijlage 1 van het Besluit, indien er werkzaamheden uitgevoerd worden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Goedkeuring gedragscode

Een gedragscode wordt conform artikel 16c, lid 1, van het Besluit slechts goedgekeurd indien hierin een wijze van uitvoering van werkzaamheden is beschreven, waarmee afdoende gewaarborgd is dat ten aanzien van beschermde soorten:

- a) geen benutting of economisch gewin plaatsvindt;
- b) zorgvuldig wordt gehandeld.

Zorgvuldig handelen houdt in dat van de in de gedragscode beschreven werkzaamheden geen wezenlijke invloed uitgaat op beschermde soorten en voorafgaand en tijdens de werkzaamheden in redelijkheid alles wordt verricht of gelaten om schade aan beschermde diersoorten te voorkomen.

¹ Krachtens de wettekst is de Minister bevoegd tot het goedkeuren van een gedragscode op grond van artikel 16b Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (Stb. 2000, 525), laatstelijk gewijzigd Stb. 2012, 615. Op basis van de portefeuillevverdeling tussen de Minister van EZ en de Staatssecretaris van EZ is deze bevoegdheid belegd bij de Staatssecretaris.

Overwegingen

Reikwijdte van de gedragscode

Soorten

In hoofdstuk 3 van de gedragscode wordt de reikwijdte ervan vastgesteld: voor wat betreft 'ruimtelijke ontwikkeling en inrichting' tabel 2-soorten en voor wat betreft 'bestendig beheer en onderhoud' tabel 2-soorten, tabel 3-soorten en vogels.

Werkzaamheden

In paragraaf 3.4 van de gedragscode wordt een aantal werkzaamheden genoemd die onder 'bestendig beheer en onderhoud' verstaan dienen te worden.

- beheer en onderhoud van bomen en struiken op de belemmerde stroken;
- beheer en onderhoud van overige groenvoorzieningen;
- onderhoud aan oevers en sloten;
- schilderwerk en betonrenovatie; en
- inspectie van hoogspanningsmasten en -leidingen.

Mits het hierbij gaat om werkzaamheden die steeds gericht zijn op behoud van de bestaande situatie zijn deze werkzaamheden naar mijn oordeel te vatten onder bestendig beheer of onderhoud aan infrastructuur en in het kader van natuurbeheer in artikel 16b, lid 1, onder a, van het Besluit.

In paragraaf 3.4 van de gedragscode wordt een aantal werkzaamheden genoemd die onder 'ruimtelijke ontwikkeling en inrichting' verstaan dienen te worden.

Bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting betreft het ingrijpende veranderingen die leiden tot een functieverandering of uiterlijke verandering van het gebied.

- divers bodemkundig onderzoek;
- rooien van bomen en struiken;
- incidenteel beheer en onderhoud van hoogspanningsmasten en -leidingen;
- bouwen of aanpassen van hoogspanningsmasten en -leidingen;
- aanleggen van (tijdelijke) toegangswegen, werkstroken en zandbanen;
- gestuurde boringen;
- het oprichten van (tijdelijke) bouwwerken;
- kabels aanleggen in open ontgravingen;
- dempen van watergangen;
- het graven van watergangen;
- bemalingen; en
- verwijderen van zandlichamen en gronddepots.

De hierboven beschreven werkzaamheden zijn naar mijn oordeel te vatten onder ruimtelijke ontwikkeling en inrichting in artikel 16b, lid 1, onder d, van het Besluit.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Onze referentie
TRCDR/2014/552

Soorten genoemd in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn² en de Vogelrichtlijn³
De vrijstelling van de verbodsbepalingen ten aanzien van de uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer of onderhoud van infrastructuur en in het kader van natuurbeheer wordt voor soorten genoemd in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn alleen verleend op grond van de belangen 'bescherming van flora en fauna' en 'de openbare veiligheid'⁴.

Beoordeling belangen

De activiteiten van TenneT TSO B.V. zijn van groot belang voor geheel Nederland. Zonder deze activiteiten is de kans reëel dat niet in alle situaties de leveringszekerheid van elektrische energie kan worden gegarandeerd. De distributie van elektriciteit is in Nederland een cruciale factor voor zowel de economie als de volksgezondheid en de openbare veiligheid. De elektriciteitsvoorziening is in het rijksbeleid gelabeld als een vitale infrastructuur. Het stipt functioneren van deze infrastructuur is voor het Rijk een topprioriteit. Naar mijn oordeel passen de genoemde werkzaamheden binnen de afwijkingsgronden genoemd in artikel 16 van de Habitatrichtlijn alsmede binnen de afwijkingsgronden genoemd in artikel 9 van de Vogelrichtlijn.

De in de *Gedragscode Flora- en faunawet TenneT TSO B.V.* genoemde werkzaamheden voor de uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer of onderhoud van infrastructuur en in het kader van natuurbeheer worden uitgevoerd in het belang van de openbare veiligheid en hiervoor kan dan ook onverkort vrijstelling van de verboden genoemd in de betreffende artikelen van de Flora- en faunawet gelden.

Geografische reikwijdte

De *Gedragscode Flora- en faunawet TenneT TSO B.V.* geldt op het gehele landoppervlak van Nederland, op plaatsen waar zich gebouwen, openluchtstations of lijninfrastructuur van TenneT TSO bevinden, inclusief de directe omgeving en de invloedssfeer van de werkzaamheden. De gedragscode geldt ook voor de masten in het Ketelmeer, in de Zeeuwse wateren en in het rivierengebied. De gedragscode geldt niet als een vrijstelling van verboden handelingen in de kustwateren, noch in het Nederlandse deel van de Noordzee. Activiteiten in deze gebieden dienen apart te worden beoordeeld en zo nodig dient hiervoor een separate ontheffing te worden aangevraagd.

Verantwoordelijkheid

De *Gedragscode Flora- en faunawet TenneT TSO B.V.* is uitsluitend bedoeld voor werknemers van TenneT TSO en derden die in opdracht van TenneT TSO werkzaamheden verrichten. Deze gedragscode kan dan ook niet door anderen gebruikt worden bij het verrichten van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud en bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

² Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.

³ Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand.

⁴ Nota van toelichting bij Stb 2004, 501.

De verantwoordelijkheden worden geregeld in hoofdstuk 4 van de gedragscode.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Onze referentie
TRCDR/2014/552

Acute risico's en calamiteiten

In paragraaf 4.6 wordt aangegeven dat bij het optreden van calamiteiten zoveel mogelijk gewerkt zal worden volgens de gedragscode. Voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting die effecten op vogels hebben kan deze gedragscode echter niet gebruikt worden. Deze werkzaamheden kunnen noodzakelijk zijn bij de aanwezigheid van vogels in hoogspanningsverbindingen. U heeft daarom naast deze gedragscode ook een aanvraag voor een ontheffing van de artikelen 11 en 12, van de Flora- en faunawet ingediend. U werkt bij acute risico's en calamiteiten dan volgens het bij de aanvraag gevoegde activiteitenplan: "Verplaatsen en/of verwijderen van nesten in hoogspanningsmasten". Dit activiteitenplan is als voorwaarde opgenomen in de naast deze gedragscode aan u verleende ontheffing met kenmerk: FF/75/2013/034.

Documentatie van de toepassing van de gedragscode

De toepassing van de gedragscode moet goed gedocumenteerd worden. In de gedragscode is voorzien in de wijze waarop dit moet gebeuren.

Inventarisatie

Wijze van inventariseren en deskundigheid

Paragraaf 4.4 en Bijlage 4 van de gedragscode worden gewijd aan het inventariseren van natuurwaarden.

Checklist

Bijlage 2 van de Gedragscode Flora- en faunawet TenneT TSO B.V. bevat een checklist met soorten waar een inventarisatie zich op zou moeten richten.

Met betrekking tot vogelsoorten zijn slechts die soorten op de checklist opgenomen waarvan de nesten ook buiten het broedseizoen beschermd zijn. Ik wil u erop wijzen dat een inventarisatie op grond van de Flora- en faunawet echter alle mogelijke in het plangebied voorkomende broedvogels behoort te omvatten.

Duur geldigheid gegevens

In paragraaf 4.4 van de *Gedragscode Flora- en faunawet TenneT TSO B.V.* is beschreven dat verspreidingsgegevens maximaal 5 jaar oud mogen zijn, afhankelijk van de soort. Voor soorten genoemd in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt een termijn van 2 tot 3 jaar. Zonodig worden de gegevens bij de voorbereiding van een activiteit geactualiseerd.

Voorzorgsmaatregelen

Wezenlijk negatieve invloed

Met een gedragscode dient door middel van zorgvuldig handelen een wezenlijk negatieve invloed op beschermde soorten te worden voorkomen. Het is de verantwoordelijkheid van de gebruiker van de gedragscode om bij elk project te beoordelen of er sprake is van een wezenlijk negatieve invloed op beschermde soorten. Of er sprake is van een wezenlijk negatieve invloed vergt een beoordeling van geval tot geval.

Omdat een gedragscode juist bedoeld is om gebruikt te kunnen worden in meer gevallen, dient in de gedragscode aangegeven te worden hoe bij elk individueel project beoordeeld wordt of er sprake is van wezenlijk negatieve invloed op beschermde soorten. In de gedragscode is hierin voorzien.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Onze referentie
TRCDR/2014/552

Mitigerende maatregelen

In de gedragscode zijn voorzorgsmaatregelen opgenomen om (risico op) schade aan beschermde soorten te minimaliseren. Daarnaast wordt in paragraaf 4.7 aandacht besteed aan de vraag wat te doen bij onvoorziene natuurwaarden tijdens werkzaamheden.

De voorzorgsmaatregelen in de gedragscode zijn minimumnormen voor zorgvuldig handelen, waar de gebruiker van de gedragscode zich in ieder geval aan moet houden. Waar in de gedragscode echter staat "zo veel mogelijk", "in redelijkheid" of "in beginsel", beschouw ik de daar beschreven voorzorgsmaatregel als de concreet na te leven gedragsregel.

Ecologisch werkprotocol

Ik verzoek u om de mitigerende maatregelen in een ecologisch werkprotocol op te nemen. Dit ecologisch werkprotocol dient op de locatie aanwezig te zijn en bekend te zijn onder werknemers die betrokken zijn bij de werkzaamheden. Werkzaamheden dienen conform dit protocol uitgevoerd te worden. In de gedragscode is hierin voorzien.

Natuurkalender

In de gedragscode wordt gebruik gemaakt van (natuur)kalenders. Ik wil benadrukken dat een natuurkalender een hulpmiddel is voor de planning van werkzaamheden, ten behoeve van het minimaliseren van eventuele verstoring van flora en fauna. De aangegeven gunstige en ongunstige perioden staan daarom niet vast, maar zijn richtlijnen. Actieve perioden van bepaalde soorten kunnen verschillen. De natuurkalenders kunnen daarom slechts een indicatie geven.

Vogels

Ten aanzien van vogels dient u gedurende de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aan de orde is, ongeacht de periode. Voorts wijs ik u erop dat verblijfplaatsen van vogels die hun nestplaats en de directe omgeving daarvan het hele jaar als vaste rust- en verblijfplaats gebruiken, jaarrond zijn beschermd.

Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert jaar in jaar uit terug naar hetzelfde nest. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Dergelijke nesten voor éénmalig gebruik genieten de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet slechts gedurende de periode dat deze nesten in gebruik zijn. Als wordt gewerkt buiten het broedseizoen of maatregelen worden getroffen die moeten voorkomen dat vogels zich gedurende het broedseizoen op de bouwplaats vestigen, is voor deze soorten geen ontheffing nodig.

Om rekening te kunnen houden met de actuele gevoelige perioden van soorten die voorkomen in het werkgebied, verzoek ik u om een deskundige te betrekken bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**
Onze referentie
TRCDR/2014/552

Bij acute risico's en calamiteiten veroorzaakt door de aanwezigheid van vogels in hoogspanningsverbindingen werkt u volgens het activiteitenplan: "Verplaatsen en/of verwijderen van nesten in hoogspanningsmasten". Dit activiteitenplan is als voorwaarde opgenomen in de naast deze gedragscode aan u verleende ontheffing met kenmerk: FF/75/2013/034.

Beoordeling

Benutting of economisch gewin

Naar mijn oordeel vindt er bij de werkzaamheden die genoemd worden in de gedragscode geen benutting of economisch gewin plaats ten aanzien van beschermde soorten.

Zorgvuldig handelen

Naar mijn oordeel wordt door het nemen van de in de gedragscode genoemde voorzorgsmaatregelen zorgvuldig gehandeld. Er wordt op passende wijze gewaarborgd dat wezenlijk negatieve invloed op beschermde soorten wordt voorkomen.

Gunstige staat van instandhouding en andere bevredigende oplossing

In het kader van de goedkeuring van de gedragscode is aan de orde of er zorgvuldig wordt gehandeld en of er geen benutting of economisch gewin plaatsvindt ten aanzien van beschermde soorten. Bij een correcte naleving van de gedragscode is gewaarborgd dat de betreffende maatregelen geen wezenlijke invloed kunnen hebben op soorten. De gebruiker van de gedragscode maakt immers ter zake een beoordeling door invulling van de checklist. Vervolgens worden de voorzorgsmaatregelen daarop afgestemd. De gunstige staat van instandhouding van de soorten wordt daarmee gewaarborgd. In de fase van planning van werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met de vraag of er een andere bevredigende oplossing bestaat voor de werkzaamheden. Ik verzoek u dan ook om dit aspect in een vroeg stadium van de planvorming te beoordelen en om de besluitvorming hieromtrent te documenteren.

Zorgplicht

Ik wil u er op wijzen dat voor alle soorten de zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet geldt. Deze zorgplicht is van toepassing op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten, ongeacht vrijstelling op grond van een goedgekeurde gedragscode. De zorgplicht schrijft voor dat u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan dier- en plantensoorten voorkomt en, voor zover dat niet mogelijk is, aangerichte schade herstelt.

Conclusie

Gezien bovenstaande overwegingen en met inachtneming van de aanvullingen en aanpassingen, ben ik van mening dat de gedragscode een werkwijze voorschrijft die voldoet aan de vereisten in artikel 16c van het Besluit.

Derhalve keur ik op grond van artikel 16b, lid 2, onderdeel b van het Besluit de *Gedragscode Flora- en faunawet TenneT TSO B.V.* goed.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Onze referentie
TRCDR/2014/552

Beperkingen van de gedragscode

De vrijstelling op basis van deze goedkeuring geldt overigens alleen voor die werkzaamheden en die soorten waarvoor in de gedragscode voorzorgsmaatregelen zijn opgenomen.

Als u voor het uitvoeren van uw maatregelen beschermde planten en dieren moet verplaatsen is dat geen overtreding van artikel 13, lid 1, van de Flora- en faunawet. Het is namelijk niet uw bedoeling de soorten (definitief) aan de natuur te onttrekken. Het is toegestaan om soorten te verplaatsen uit de directe gevarenszone naar een vergelijkbare habitat in de directe omgeving. Het vangen en verplaatsten moet gebeuren binnen de daarvoor benodigde tijd. Voorwaarde is dat u de beschermde planten en dieren in één keer verplaatst, zonder onnodig oponthoud. Voor het tijdelijk ergens anders onderbrengen van dieren of planten heeft u wel ontheffing nodig, omdat de soorten dan niet direct worden vrijgelaten in de omgeving.

De zorgplicht van artikel 2 van de Flora- en faunawet is in dergelijke gevallen wel van toepassing. Het verplaatsen moet dan ook gebeuren buiten de kwetsbare perioden van de betreffende soort.

Omdat de beschermde planten en dieren worden teruggeplaatst binnen de directe omgeving van hun verspreidingsgebied, is ook ontheffing van artikel 14 van de Flora- en faunawet niet aan de orde. Het betreft hier geen uitzetten van planten of dieren in de zin van de wet.

Vleermuizen, muizen en vogels mogen nadrukkelijk niet gevangen, dan wel verplaatst worden. Dit houdt verband met de stressgevoeligheid van deze dieren. Bij het vangen kunnen ze makkelijk door stress overlijden.

Een goedgekeurde gedragscode op grond van de Flora- en faunawet treedt niet in de plaats van een passende beoordeling met betrekking tot de instandhouding van habitats (gebiedsaspect) die mogelijk aan de orde is indien de voorgenomen werkzaamheden plaats vinden in of in de nabijheid van een Habitatrichtlijngebied of een Vogelrichtlijngebied. Ook is een goedgekeurde gedragscode geen indicatie voor de uitkomst van een eventuele toets Vogelrichtlijn en/of Habitatrichtlijn. Het soortenaspect - inclusief bijlage IV van de Habitatrichtlijn - is een onderwerp van de Flora- en faunawet, terwijl het gebiedsaspect expliciet aan de orde is bij de passende beoordeling conform Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Het gebiedsaspect van voornoemde Europese richtlijnen is geregeld in de Natuurbeschermingswet 1998. Het bevoegde gezag voor het aanvragen van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 is Gedeputeerde Staten van de provincie waar het project wordt uitgevoerd.

Duur geldigheid van de gedragscode en evaluatie

De goedkeuring geldt voor een periode van vijf jaar. Op basis van een door TenneT TSO B.V. uitgevoerde evaluatie van de doeltreffendheid en werkbaarheid van de gedragscode, zal de Staatssecretaris van Economische Zaken na die periode een besluit nemen over verlenging van de goedkeuring. Vanuit ecologisch perspectief is vooral de vraag relevant of de uitgevoerde maatregelen het gewenste effect gehad hebben op de beschermde soorten. U dient daarom een populatie(s) van de beschermde soorten en de effectiviteit van de uitgevoerde maatregelen te laten monitoren door een deskundige.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Onze referentie
TRCDR/2014/552

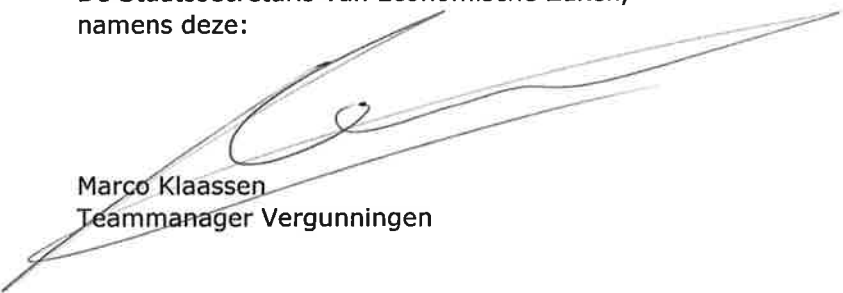
Op grond van artikel 16c, lid 2, van het Besluit kan het goedkeuringsbesluit worden ingetrokken indien naar het oordeel van de Staatssecretaris van Economische Zaken de instandhouding van de soorten, bedoeld in artikel 16b, lid 2, onderdeel b, of de trend in de staat van instandhouding van deze soorten daartoe noodzaakt.

Beroepschrift

Binnen zes weken na de dag waarop dit besluit is gepubliceerd kunnen belanghebbenden een beroepschrift indienen bij de sector bestuursrecht van de rechtbank binnen het rechtsgebied waarvan de indiener van het beroepschrift zijn woonplaats in Nederland heeft.

Hoogachtend,

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
namens deze:

Marco Klaassen
Teammanager Vergunningen

